

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Jan Král

Statut veřejné vysoké školy

Diplomová práce

Olomouc 2012

Já, níže podepsaný Jan Král, autor diplomové práce na téma „Statut veřejné vysoké školy“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích v informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, kterou je Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Statut veřejné vysoké školy“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 15. března 2012

Rád bych na tomto místě poděkoval paní doktorce Monice Horákové za obětavou a trpělivou pomoc při psaní diplomové práce. Její cenné rady a připomínky mi byly oporou během celé doby psaní a zároveň mi rozšířily pohled na celou problematiku zpracovaného tématu. Děkuji paní bakalářce Jaroslavě Seifriedové za ochotnou a vstřícnou pomoc při sestavování příloh a jejich zpracování.

Děkuji svým rodičům za materiální a morální podporu během celé doby studia. Můj velký dík patří mé přítelkyni, slečně Michaele Bláhové, za veškerou ochotu, pomoc a oporu, kterou mi během celého studia a zvláště v této době poskytla.

Obsah

1 Historie vysokého školství a jeho právní úprava	7
1.1 Historie vysokého školství	7
1.1.1 Vznik univerzit v Evropě.....	7
1.1.2 Olomoucká univerzita	8
1.1.3 Studium práv na univerzitě v Olomouci	9
1.2 Právní úprava vysokého školství	10
2 Vysoké školy	14
2.1 Právo na vzdělání na vysoké škole	14
2.2 Pojem vysoké školy a právní instituty s ním spojené	14
2.3 Soukromé vysoké školy	17
2.4 Státní vysoké školy	19
3 Veřejné vysoké školy	22
3.1 Zřízení a působnost veřejné vysoké školy	22
3.2 Orgány veřejné vysoké školy	22
3.3 Součásti veřejné vysoké školy	26
3.4 Financování a majetek veřejných vysokých škol	27
3.5 Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy	28
4 Statut veřejné vysoké školy	30
4.1 Úvodní vymezení pojmu a jeho základní charakteristika	30
4.2 Statut jako statutární předpis	30
4.3 Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy z pohledu teorie práva	31
4.4 Působnost statutu jako vnitřního předpisu	32
4.5 Zákonné obsahové náležitosti statutu	33
4.6 Vznik nebo změna statutu.....	33
4.7 Statut Univerzity Palackého v Olomouci	35
4.7.1 Vznik Statutu UP	35
4.7.2 Obsah a struktura Statutu UP	35
4.7.3 Přílohy Statutu UP	38
4.8 Význam statutu oproti ostatním vnitřním předpisům veřejné vysoké školy	39
5 Orgány státní správy na úseku veřejných vysokých škol	41
5.1 Základní vymezení orgánů státní správy na úseku veřejných vysokých škol	41
5.2 MŠMT jako ústřední orgán státní správy na úseku veřejných vysokých škol	42
5.3 Akreditační komise	43
6 Úprava materie náležící do statutu na Humboldtově univerzitě v Berlíně	45
6.1 Stručné vymezení Humboldtovy univerzity v Berlíně a jejích vnitřních předpisů	45
6.2 Verfassung der Humboldt-Universität zu Berlin.....	45
6.3 Allgemeine Satzung für Studien- und Prüfungsangelegenheiten	47
6.4 Stručná komparace s českým statutem	47
7 Úvahy de lege ferenda o statutu	49
Závěr	52
Seznam použitých zdrojů	55
Shrnutí	58
Summary	59
Seznam klíčových slov / Key words	60
Přílohy	61

Úvod

Statut veřejné vysoké školy (dále jen: „statut“) je základní a obligatorní vnitřní předpis každé veřejné vysoké školy. Vymezuje právní instituty nezbytné pro řádné fungování veřejné vysoké školy. Základní obsahové náležitosti statutu a proces jeho vzniku definuje zákon. Každá veřejná vysoká škola má možnost prostřednictvím svých orgánů ve svém statutu upravit další právní instituty nebo ty stávající modifikovat. Statut jako jeden z vnitřních předpisů veřejných vysokých škol vyžaduje ke své platnosti registraci ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Veřejné vysoké školy jako druh vysokých škol jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Mají významnou úlohu pro rozvoj celé společnosti i každého jednotlivce. Statut je nezbytnou podmínkou pro vykonávání jejich činnosti. Samotná problematika úpravy vnitřních předpisů vysokých škol, jejich význam a účel pro společnost i pro akademickou obec mě vždy zajímala. Proto jsem se rozhodl v diplomové práci zabývat tím nejpodstatnějším vnitřním předpisem každé veřejné vysoké školy, jejím statutem.

V první kapitole se chci věnovat stručnému popisu historie vysokého školství, které následně zaměřím na historii univerzity v Olomouci. Dále se v této kapitole budu věnovat právnímu rámci vysokého školství. Ve druhé kapitole se chci pro lepší srozumitelnost následujících kapitol zabývat stručným popisem právních institutů souvisejících s vysokými školami. Dále vymezím druhy vysokých škol a popíši soukromé a státní vysoké školy. Třetí kapitola se bude týkat veřejných vysokých škol. Chci popsat působnost, pravomoc a složení orgánů, majetek a financování a podat stručnou charakteristiku jejich vnitřních předpisů. Ve čtvrté kapitole se chci zabývat statutem. Jeho významem, charakteristikou a náležitostmi. Následně se zaměřím na jeden konkrétní statut a to na Statut Univerzity Palackého v Olomouci. Pátá kapitola se bude týkat orgánů státní správy na úseku veřejných vysokých škol. Vymezím je, popíši a budu se zabývat jejich vlivem na statut. V šesté kapitole se chci zabývat zahraniční právní úpravou problematiky statutu. V sedmé kapitole uvedu úvahy de lege ferenda o právním institutu statutu a jeho možný budoucí vývoj.

V diplomové práci budu používat metody popisné, srovnávací a systémové. Jsem si vědom toho, že téma diplomové práce směřuje k převážnému používání metody popisné, a proto se budu snažit doplňovat popisný charakter judikaturou, odborným tiskem a srovnáním se zahraniční úpravou.

Základními studijními prameny bude zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a Listina základních práv a svobod. Zdrojem informací budou dále

komentovaná znění zákonů, judikatura, právní učebnice a odborné články, informace získané z ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a konkrétní vnitřní předpisy Univerzity Palackého v Olomouci.

Cílem diplomové práce je charakterizování statutu jako právního institutu v celé jeho šíři a souvislostech, charakteristika jednoho konkrétního statutu a provedení následné stručné komparace se zahraniční úpravou.

Tato problematika není dosud podrobně zpracována v odborných publikacích. Vzhledem k její důležitosti se jí v diplomové práci podrobně věnuji.

Diplomová práce je zpracována ke dni 11.3. 2011.

1 Historie vysokého školství a jeho právní úprava

1.1 Historie vysokého školství

1.1.1 Vznik univerzit v Evropě

Šíření a rozvíjení vzdělanosti v Evropě v době středověku je spojeno s činností a působením církve. Od počátku 6. století se začala rozvíjet vzdělanost v církevních objektech, kde byly zakládány školy. V kláštorech vznikaly školy klášterní, v místech, kde sídlil biskup, vznikaly školy katedrální, ale nejvíce bylo škol farních. Ty byly určeny pro vzdělání co nejvíce lidí. Vyučovalo se převážně náboženství, ale postupem času získávalo kromě něj také víc a víc prostoru tzv. sedmero svobodných umění.¹

Samotné univerzity začaly vznikat koncem 12. století. Jednalo se o dobu, kdy došlo k postupnému rozvoji měst. Vzdělání jejich moc po stránce politické a také hospodářské. Byla dokonána dělba práce, řemesla se stále více specializovala a hlavně vzrůstala obchodní činnost mezi regiony. Města posilovala svoje pozice a získávala od vládnoucího panovníka různá privilegia. Do této doby bylo vzdělání nerozlučně spjata s církví, ale města chtěla taky ovlivňovat tuto oblast. Některé církevní školy začaly přecházet do správy měst, později z nich začaly vznikat nové městské školy. Rostl význam a poznatky medicíny, kvůli obchodu bylo zapotřebí také znát i jiné právo než církevní a dalších oborů lidské činnosti. Tyto školy se postupem času přeměnily na univerzity. V Itálii šlo o Bolognu², Salerno, Padovu, Neapol, ve Francii o Orléans a Paříž³, v Anglii o Oxford a Cambridge či ve Španělsku o Salamancu.

Na území střední Evropy byla první univerzitou Karlova univerzita v Praze. Tu založil Karel IV. v roce 1348.⁴ Studovala na ni kromě Čechů také řada studentů z Polska, Bavorska a

¹ Sedmero svobodných umění tvořilo trivium (gramatika, rétorika, dialektika) a kvadrivium (aritmetika, geometrie, astronomie a múzika). Podrobněji JÚVA, Vladimír sen. a jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. 4. rozšířené vydání. Brno: Paido, 1997. s. 12.

² Pro představu: „*Bologna měla ve 13. století asi 50 000 obyvatel a studentů přibližně 10 000. Byli to lidé různého věku, ras i sociálního původu, a tak vedle sebe na přednáškách seděli postarší vysloužilý německý rytmistr, francouzský opat či patnáctiletý studentík. Společným jazykem byla latina, k zápisu se nevyžadovalo žádné vysvědčení a studenti se sdružovali v tzv. korporaci, což byly podpůrné spolky, které však získávaly značnou moc a studenti měli velká práva, jim musel např. profesor přísahat poslušnost a od nich dostával plat... Studenti bydleli v tzv. hospiciích, kde dostali lůžko v komoře (camerata-později z toho vzniklo slovo kamarád)*“ viz HORÁK, Josef, KRATOCHVÍL Milan. *Nástin dějin pedagogiky*. 3. vydání. Liberec: Technická univerzita, 2001. s. 24 a 25.

³ „*Pařížská univerzita vznikla z obyčejné farní školy u Notre Dame... Přednášky se nejdříve konaly v křížových chodbách klášterních, až koncem 13. století se ujal zvyk najímat auly (síně), které byly podobny chlévům... V přednáškových síních byla sláma, která sloužila jako rohož i jako lavice... studenti bydleli v hospiciích, které později sloužily jednotlivým národům. V roce 1257 zřídil králův kaplan Robert Sorbon útulek pro 16 bohoslovců a ten zásluhou nadací přeměnil na největší kolej v Paříži.*“ . Tamtéž.

⁴ V této době měla Praha přibližně 40 000 obyvatel a byla jedním z největších evropských měst. Zakládací bula univerzity je ze dne 7.4. 1348 a její ukázka je dostupná tamtéž s. 26 a 27.

Saska. Později vznikly také univerzity ve Vídni v Rakousku, v Krakově v Polsku či v Lipsku v Německu.

Obvykle se taková univerzita skládala ze čtyř fakult, a to z teologické, lékařské, právnické a artistické. Na artistické fakultě se vyučovalo sedm svobodných umění. Po dosažení trivium byl studentům udělen titul bakalář a po dosažení kvadrivia titul mistr umění. Po absolvování této fakulty se mohla studovat některá z těch třech zbývajících, kde by student nakonec získal titul doktor. Vyučující se označovali za „professores“ a byli to často církevní představitelé. U všech vyučujících se vyžadovalo, aby bydleli na univerzitě a aby neměli rodinné závazky.

1.1.2 Olomoucká univerzita

Univerzita v Olomouci patří mezi nejstarší vysoké školy na našem území. Byla založena roku 1573.⁵ V tomto roce papež Řehoř XIII. potvrdil fundační listinu biskupa Viléma Prusinovského z Vítkova⁶ a císař Maxmilián II udělil zvláštní privilegium olomoucké koleji tím, že jí propůjčil práva vysokého učení: právo zdarma promovat vlastní žáky a studenty, rovnost titulu zdejší univerzity s tituly z jiných univerzit či osvobodil kolej a všechny její členy od všech daní.⁷ V této době byla v Olomouci převážná část obyvatelstva luteránského vyznání. Katolický biskup Prusinovský se snažil o rekatolizaci regionu. K tomu potřeboval katolicky vzdělané kněze. Roku 1566, po intervenci u papeže, byla zřízena jezuitská kolej (její součástí bylo i gymnázium), biskupský seminář pro výchovu kněžského dorostu a šlechtický konvikt pro vzdělávání šlechtických synů.⁸ Prvním rektorem koleje se stal dne 4.10. 1566 španělský klerik Hurtado Perez.⁹ Většina vyučujících byla cizinci. Během několika let se kolej začala naplňovat a byly postupně obsazeny všechny ročníky gymnázia. Samotná vysokoškolská výuka byla zahájena až od roku 1576. Šlo o dobu mnoha hmotných těžkostí a střetů s představiteli převážně nekatolického města. Univerzita to ale ustála a posílená řadou dalších privilegií¹⁰ naplno fungovala.

⁵ Na přesný okamžik založení univerzity v minulosti panovala řada názorů. Někteří historici považovali za počátek zdejší univerzity rok 1566, kdy byla v Olomouci zřízena jezuitská kolej a akademie, někteří rok 1576, kdy byla zahájena výuka filozofie a odbývaly se první deprese a někteří až rok 1578, kdy se konaly první promoce. Podrobněji NAVRÁTIL, Jan. *Kapitoly z dějin olomoucké univerzity 1573-1973*. 1. vydání. Ostrava: Profil 1973, s. 25.

⁶ Olomoucký biskup v letech 1565-1572.

⁷ Podrobněji tamtéž s. 12.

⁸ Tamtéž s. 11.

⁹ Tamtéž s. 25.

¹⁰ Např. roku 1581 od císaře Maxmiliána II v oblasti univerzitní jurisdikce a hodnoty akademických titulů. Tyto oblasti upravil také Matyášův diplom z roku 1617. Podrobněji tamtéž s. 13.

V době stavovského povstání se k němu oblast Moravy přidala a jezuité museli Olomouc opustit. Jezuitská kolej byla v letech 1619-1620 zrušena a univerzita přestala fungovat. Po porážce stavovského povstání však byla roku 1621 znovu obnovena. Během 16. století městem prošla řada morových epidemií, které způsobily dočasné přerušení výuky. I tak ve městě studovalo téměř 1000 studentů. V letech 1642-1650 se výuka opět přerušila, neboť švédské vojsko okupovalo město a jezuité byli nuceni opět odejít. Během okupace švédové odvezli mnoho vzácných knih z univerzitní knihovny.

Roku 1773 došlo ke zrušení jezuitského řádu a univerzita přešla do státních rukou. Během let 1778-1782 došlo k přeložení univerzity do Brna, ztratila status univerzity a byla pouze lyceem. Až v roce 1827 bylo lyceum povýšeno na univerzitu. Nicméně 17.5. 1860 byla univerzita císařským dekretem zrušena. Zůstala pouze teologická fakulta, měla ale omezené pravomoci. Během druhé poloviny 19. století řada významných osobností¹¹ viděla potřebu mít univerzitu nejen v Praze, ale také v dalším městě na českém území. O umístění soupeřilo Brno s Olomoucí. Po první světové válce se stalo Brno hlavním městem Moravy a dostalo tak přednost před Olomoucí. Svoji činnost mohla olomoucká univerzita vykonávat až od roku 1946, kdy byla obnovena.¹²

1.1.3 Studium práv na univerzitě v Olomouci

Jezuitské vedení univerzity nebylo velkým příznivcem studia práv. Kanonické právo se vyučovalo na teologické fakultě. Opravdu soustavné studium kanonického práva probíhalo až od poloviny 17. století. Milníkem v dějinách výuky práva na olomoucké univerzitě je rok 1679, kdy na ní začal vyučovat Karel Ferdinand Irmmler.¹³ Byl to první nejezuitský profesor práva, jež na olomoucké univerzitě působil. Jelikož nebyla dosud založena samostatná právnická fakulta, přednášel právo ve svém bytě. Obsahem jeho přednášek nebylo jen právo kanonické, ale také právo světské, civilní. Spory s rektorem ale vedly k tomu, že nakonec mohl přednášet jen právo civilní. Jezuité chápali působení nejezuitského Irmmlera jako zásah do svých práv. Proto on a i jeho následovníci¹⁴ museli přednášet mimo budovy univerzity, často ve svých bytech.

¹¹ Např. T.G. Masaryk.

¹² K obnově univerzity došlo zákonem Prozatímního národního shromáždění č. 35/1946 Sb., o obnově univerzity v Olomouci, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ Byl to doktor obojího práva a rodák z Olomouce.

¹⁴ Např. Jirí Tobiáš Alberti, Kryštof Josef Hollandt či B.H. Germetten.

Roku 1725 vznikla v Olomouci stavovská akademie, která byla určena pro výchovu a vzdělání šlechtických potomků. V rámci předmětů se tu vyučovalo kromě kanonického také civilní a veřejné právo.¹⁵

Během 18. století začal ve společnosti a na univerzitách růst význam civilního práva, proto na univerzitě začali působit další dva profesori práv. I tak ale ještě neexistovala samostatná právnická fakulta a stále se tu nemohl udělovat akademický titul za studia práv. Avšak pozice studia práv postupně sílila. Jako důkaz lze uvést jmenování profesora Bösensella roku 1766 rektorem univerzity. Byl to první světský rektor v jejích dějinách. Roku 1778 došlo na lyceu ke zřízení direktoriátu právnického studia a profesori práv tak vytvořili samostatné kolegium. Za prvního direktora (ředitele jmenovaného panovníkem) právnického studia byl jmenován Josef Vratislav Monse.¹⁶ Od té doby se právo vyučovalo na zdejší univerzitě ve stejném rozsahu jako na univerzitě ve Vídni.¹⁷ Postupem času probíhaly změny v rozsahu učiva.¹⁸ V roce 1833 byl obnoven děkanát na právnické fakultě. Fakulta tak měla právo mít vlastní insignie. Nadějný rozkvět olomouckých právnických studií však vyústil v marnou snahu, neboť dne 10.8. 1855 došlo císařským dekretem ke zrušení právnické fakulty.

V roce 1946 byla univerzita v Olomouci opět obnovena, ale k obnovení právnické fakulty nedošlo. Společnost upřednostňovala jiná povolání. Během 50. a 60. let rostla potřeba společnosti mít více právníků, ale jak se již po první světové válce stalo, přednost dostalo Brno. Teprve až 23.1. 1991, na základě návrhu rektora olomoucké univerzity, prof. PhDr. Josefa Jařaba, CSc., rozhodl univerzitní akademický senát o opětovném zřízení právnické fakulty.

1.2 Právní úprava vysokého školství

Oblast práva, která se zabývá vysokými školami, je poměrně široká. Její jednotlivé právní instituty upravuje řada právních předpisů, jež mají různou právní sílu. Jsou vnitrostátní či mezinárodní povahy.

¹⁵ Podrobněji JANIŠOVÁ, Jana. *Dějiny právního vzdělávání na olomoucké univerzitě*. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *20 let obnovené právnické fakulty v Olomouci* 1. vydání. Praha: Leges, 2011. s. 15 a 16.

¹⁶ J.V.Monse byla jedna z nejvýznamnějších osobností v dějinách univerzity, ve své době byl velmi uznávaný, stýkal se s významnými osobnostmi (J. Dobrovský a další), překládal, napsal řadu právních děl a byl zastáncem reformem. Podrobněji tamtéž s. 21-23.

¹⁷ Přednášelo se právo přirozené, římské, veřejné, lenní a právo kanonické. Podrobněji tamtéž s. 19 a 20.

¹⁸ Např. nový studijní plán z roku 1810- přesný rozpis toho, co se který semestr konkrétně vyučovalo, je uveden tamtéž s. 24.

Jedním ze základních je čl. 33 Listiny základních práv a svobod (dále jen: „Listina“).¹⁹ Ten upravuje právo na vzdělání na vysoké škole, jeho bezplatnost závislou na možnosti společnosti, zřizování jiných škol než státních či právo občanů na pomoc od státu při studiu.²⁰ V Listině se vyskytují další ustanovení, jež s čl. 33 souvisí, jako např. čl. 15 odst. 2, který garantuje svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby, čl. 17, který upravuje svobodu projevu, právo vyjadřovat své názory a poskytování informací, čl. 25, který se zabývá právem na vzdělání v jazyku národnostních a etnických menšin atd.

Kromě již zmíněné Listiny se oblasti vysokého školství týká řada ratifikovaných mezinárodních smluv vyhlášených ve Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv dle zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů, jako např.: Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, vyhláška č. 120/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů (čl. 13 a 14)²¹, Úmluva o právech dítěte, sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (čl. 28), Evropská úmluva o rovnocennosti dokladů umožňujících přístup na vysoké školy, č. 627/1992 Sb., Úmluva o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu, sdělení č. 60/2000 Sb. m. s. atd.

V souvislosti se členstvím České republiky v Evropské unii existují komunitární předpisy, jež se také zabývají sektorem vysokých škol, např. Smlouva o fungování Evropské Unie, jeho čl. 165 a 166 či směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací.

Česká republika je suverénním subjektem na mezinárodní úrovni. Je členem řady mezinárodních společenství a signatářem mezinárodních paktů. Oblasti vysokého školství se dotýkají²² dále Evropské standardy a směrnice pro zajištění kvality vysokoškolského

¹⁹ Jde o Usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Přesné znění čl. 33 je následující:

„(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možnosti společnosti též na vysokých školách.

(3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.

(4) Zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.“

Samotnému právu na vzdělání se budu věnovat dále v kapitole 2.

Podrobněji k právu na vzdělání upraveném čl. 33 viz. KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a k Listině*, 2. díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 1264-1275.

²¹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 upravuje kromě Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech také Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

²² Kromě právních předpisů uvedených v kapitole 1.

vzdělávání a také Sorbonnská deklarace a Boloňská deklarace. Jejich základním účelem je snaha o harmonizaci sektoru vysokých škol.²³

Nicméně nejvíce celou oblast vysokých škol upravuje zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen: „zákon o vysokých školách“).²⁴ Jde o zákon, který se věnuje všem právním institutům, jež s vysokými školami souvisí. Upravuje např. druhy a součásti vysokých škol, působnost ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen: „MŠMT“) v této oblasti, orgány na úrovni vysoké školy i fakulty, studijní programy, průběh studia, postavení studentů a akademických pracovníků, akreditaci atd.

Mezi další zákony patří zákon č. 163/1990 Sb., o bohosloveckých fakultách, ve znění pozdějších předpisů a řada dalších zákonů, jež se týkají zřízení, změně názvu nebo zrušení vysoké školy.²⁵

Významný je zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Ten upravuje samotné zřízení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, okruh jeho působnosti či zásady jeho činnosti (dále jen Ministerstvo).

Mezi nařízení vlády týkající se oblasti vysokých škol se dá zařadit např.: nařízení vlády ČSFR č. 282/1990 Sb., o změně v organizaci vysokých škol uměleckého směru, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 122/2009 Sb., o odškodnění studentů vysokých škol, ve znění pozdějších předpisů, kterým bylo v období komunistického režimu z politických důvodů znemožněno dokončit studium na vysoké škole, nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění pozdějších předpisů atd.²⁶

Mezi vydané vyhlášky patří např.: vyhláška MŠMT č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu a vyhláška MŠMT č. 343/2002 Sb., o postupu a podmínkách

²³ „Na základě Boloňské deklarace bylo přijato šest základních cílů, a to vytvoření srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělávání, uznávání titulů v rámci dvou cyklů vzdělávání, vypracování systému kreditů, podpora mobility, stanovení kritérií pro udržení kvality vzdělávání a vzájemná spolupráce jak v oblasti vzdělávací, tak v oblasti výzkumné.“ GADASOVÁ, Dalimila. *Vysoké školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEŘOVÁ, Olga. a kol. *Správní právo, zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, s. 186-188. Podrobněji k Boloňskému procesu a jeho vývoji tamtéž.

²⁴ Přijat byl 22.4. 1998.

²⁵ Např. zákon č. 163/1990 Sb., o bohosloveckých fakultách, ve znění pozdějších předpisů. Celý seznam platných právních předpisů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je dostupný na: [online]. [cit. 5. listopadu 2011]. <<http://www.msmt.cz/file/11075>>.

²⁶ Celý seznam platných nařízení v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je dostupný na: [online]. [cit. 5. listopadu 2011]. <<http://www.msmt.cz/file/11075>>.

při zveřejnění průběhu přijímacího řízení na vysokých školách, ve znění vyhlášky č. 276/2004 Sb.²⁷

Problematiku vysokých škol upravují také vnitroresortní předpisy MŠMT, jako např.: pokyn k jednotnému uplatňování zásad rehabilitace studentů vysokých škol č. j. 1 664/91-SM, rozhodnutí ministra školství, mládeže a tělovýchovy k předkládání výročních zpráv podle zákona o vysokých školách č. j. 10 657/2000-30, Věstník MŠMT sešit 2/2000, příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 11/2000 ke zpracování a využití údajů z matrik studentů vysokých škol pro rozpočtové a statistické účely č. j. 22 490/2000-1, Statut Fondu rozvoje vysokých škol č. j. SÚ 927/2003-30.²⁸

Při zde podaném pozitivním vymezení právní úpravy vysokého školství v České republice by bylo dobré zmínit několik následujících právních předpisů: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů či vyhlášku č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Tyto právní předpisy svým názvem mohou vzbudit zdání, že přímo upravují také oblast vysokých škol, ale není tomu tak. Týkají se celého školského sektoru kromě vysokých škol.

²⁷ Celý seznam platných vyhlášek v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je dostupný na: [online]. [cit. 5. listopadu 2011]. <<http://www.msmt.cz/file/11075>>.

²⁸ Celý seznam platných vnitřních předpisů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je dostupný na: [online]. [cit. 5. listopadu 2011]. <<http://www.msmt.cz/file/11075>>.

2 Vysoké školy

2.1 Právo na vzdělání na vysoké škole

V evropském kontextu práva na vzdělání na vysoké škole existuje řada modelů. Jeden z nich je model absolutně volného režimu, kdy na vysoké škole má právo se zapsat každý, kdo o studium projeví zájem a splní zákonem daná kritéria. V České republice se uplatňuje model jiný. Ústavní soud ve svém nálezu²⁹ uvádí: „*Pojmový znak "právo na vzdělání" (článek 33 odst. 1 Listiny) je sám o sobě vágní, neboť s tímto jen všeobecně formulovaným právem je spojen nespočet sociálních aspektů a účelů, a to mnohdy rozdílné sociální kvality a sociálního dopadu. Tendence posunout jakýkoliv z těchto aspektů a účelů do roviny způsobilé k porušení tohoto práva by, podle názoru Ústavního soudu, byla způsobilá, stejně jako v celé řadě obdobných případů, vyvolat celou řadu sociálně disfunkčních a nežádoucích účinků. Právo na vzdělání na vysoké škole nelze tedy, podle názoru Ústavního soudu, chápat jako základní právo v tom smyslu, že by každý byl oprávněn studovat na vysoké škole, jakou si sám zvolí, a že by stát byl povinen zaručit komukoliv takové vzdělání, jaké si přeje. Podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách, má občan právo studovat na vysoké škole ve zvoleném studijním oboru, prokáže-li potřebnou způsobilost pro toto studium, hlediska pro určení potřebné způsobilosti a způsob jejího ověřování schvaluje však na návrh děkana (resp. rektora), akademický senát. Kritéria pro přijetí ke studiu na vysokou školu nejsou tedy stanovena zákonem, ale jsou věcí samosprávné působnosti vysokých škol*”. Uchazeč o studium musí splnit zákonem daná kritéria (např. dosažení určité úrovně vzdělání) a zároveň musí splnit kritéria daná samotnou vysokou školou. Právu na vzdělání tak neodpovídá povinnost státu a konkrétní vysoké školy toto právo každému podle jeho vůle poskytnout.

2.2 Pojem vysoké školy a právní instituty s ním spojené

Vysoké školy jsou nejvyšším článkem vzdělávací soustavy. Uskutečňují realizaci terciárního sektoru vzdělávání. Jsou to centra vzdělávání, nezávislého poznávání a tvůrčí lidské činnosti. Hrají významnou roli ve vědeckém, ekonomickém, sociálním a kulturním rozvoji celé společnosti a země. Uchovávají a rozšiřují úroveň lidského poznání, umožňují lidem rozvoj jejich znalostí, formují myšlení, pomáhají rozvíjet lidskou společnost a spolupráci mezi státy.³⁰

²⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. září 1995, sp. zn. Pl. ÚS 32/95.

³⁰ Podrobněji § 1 zákona o vysokých školách.

Vysoká škola je právnickou osobou, narozdíl od jejich fakult nebo ostatních jiných jejich součástí, které právní subjektivitu ze zákona nemají.³¹ Svoji činnost vykonává prostřednictvím akreditovaných studijních programů³² a programů celoživotního vzdělávání³³. Typy akreditovaných studijních programů jsou: bakalářský, magisterský a doktorský. Kromě toho může být oprávněna provádět habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem. Akreditaci³⁴ uděluje MŠMT.

Rozlišují se dva typy vysokých škol, a to univerzitní a neuniverzitní. Vysoká škola univerzitního typu může vykonávat všechny typy akreditovaných studijních programů a s tím spojenou výzkumnou, vývojovou, vědeckou, uměleckou a jinou další tvůrčí činnost. Člení se na fakulty. Naproti tomu neuniverzitní vysoká škola může vykonávat jen bakalářské a magisterské studijní programy a s tím spojenou výzkumnou, vědeckou, vývojovou a jinou další tvůrčí činnost. Nečlení se na fakulty. Typ vysoké školy je vždy uveden v jejím statutu.

Důležitým právním institutem v oblasti vysokých škol je akademická obec. Tvoří ji její akademičtí pracovníci a studenti.

Studentem může být jen uchazeč, který byl do studia řádně zapsán. S postavením studenta souvisí určitá práva a povinnosti.³⁵ Pokud student zaviněně poruší povinnost, jež mu ukládá právní předpis nebo vnitřní předpis vysoké školy a jejích součástí, dopouští se disciplinárního přestupku. Za ten mu může být uložena příslušným orgánem vysoké školy sankce.³⁶

Akademickým pracovníkem je zaměstnanec vysoké školy, který vykonává jak pedagogickou, tak i vědeckou, výzkumnou, vývojovou uměleckou či další tvůrčí činnost, tedy profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí, výzkumní a vývojoví

³¹ Pojem právnická osoba definují § 18 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Uvádí, že být právnickou osobou a mít tak způsobilost k právům a povinnostem mají mimojiné i osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon. V případě vysokých škol je to § 2 odst. 2 zákona o vysokých školách. Taková způsobilost může být omezena pouze zákonem. Dále upravují povinnost mít při zřízení název a sídlo, provádění právních úkonů a možnost zrušení a zániku.

³² Součástí studijního programu a jeho jednotlivé druhy upravují § 44-47 zákona o vysokých školách.

³³ Právní úpravu programu celoživotního vzdělávání upravuje § 60 zákona o vysokých školách a vnitřní předpis vysoké školy.

³⁴ Podrobněji k procesu akreditace a k akreditační komisi v kapitole 4 a 5.

³⁵ Mezi práva studenta patří např. studovat v rámci jednoho či více studijních programů, výběr studijních předmětů, vytvoření studijního plánu, navrhnout téma své diplomové práce, volit a být volen do akademického senátu atd. Mezi povinnosti studenta patří např. plnění studijních povinností, které pro něj vyplývají ze studijního programu a studijního a zkušebního řádu, dodržování vnitřních předpisů, hrazení poplatků spojených se studiem atd. Podrobněji § 62 a § 63 zákona o vysokých školách.

³⁶ Mezi možné sankce patří napomenutí, podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení a nebo může být student rovnou vyloučen. Sankce nemusí být uložena, pokud již samotné projednání disciplinárního přestupku vede k nápravě studenta. Při ukládání konkrétní sankce orgán přihledne k dosavadnímu chování, míře zavinění, snaze o nápravu, okolnostem spáchání atd. Podrobněji § 65-67 zákona o vysokých školách.

pracovníci. Na samotné výuce se mohou podílet také další osoby. Obvykle jde o odborníky z praxe, kteří se zabývají danou problematikou. S členstvím v akademické obci souvisí určitá akademická práva a svobody. Mezi ty nejdůležitější patří svoboda vědy a výzkumu, svoboda výuky, právo volit zastupitelské akademické orgány atd.³⁷ Jelikož pozice akademického pracovníka nezahrnuje jen činnost pedagogickou, má právo na vlastní žádost na tvůrčí volno. To trvá šest měsíců a může být poskytnuto jednou za sedm let. Během jeho trvání náleží akademickému pracovníku příslušná mzda.

Obvykle se na volná místa akademických pracovníků konají výběrová řízení, není to ale povinností. Náležitosti takového výběrového řízení upravuje jak zákon o vysokých školách, tak také vnitřní předpisy vysoké školy. Jedním ze základních předpokladů akademického pracovníka je jeho objektivita.³⁸ Akademičtí pracovníci, kteří působí na soukromé nebo veřejné vysoké škole, jsou ve vztahu k této vysoké škole v soukromoprávním poměru. Tento právní vztah upravuje zákoník práce. Postavení akademického pracovníka přináší různá specifika oproti jiným profesím, zvláště v oblasti sjednání doby pracovního poměru. Bývá totiž obvyklé řetězení krátkodobých pracovních poměrů. Ústavní soud ve svém rozhodnutí uvádí: „*Akademická sféra je - krom toho - vskutku specifickým prostředím, v němž se předpokládá vysoký stupeň kreativity a soutěživosti, jež plnohodnotnou účast akademických pracovníků v ní podmiňují; je proto akceptovatelné, aby služebně mladší zaměstnanci, kteří se nacházejí při počátku své akademické dráhy, byli způsobem, jenž stěžovatel kritizuje, vedeni a motivováni k prokázání svých odborných a pedagogických kvalit, které akademičtí pracovníci vyšších vědeckých hodností již doložili. Z toho pak plyne, že nelze popřít, že pro takové odlišování jsou dány ospravedlnitelné a objektivní důvody.*”³⁹

Dle formy studia se studium dělí na prezenční, distanční nebo kombinace prezenčního s distančním.

Svoje originální postavení ve společnosti dokazují vysoké školy mimojiné tím, že jedině vysoké školy jsou oprávněny přiznávat akademické tituly, konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem, konat akademické obřady či používat při své činnosti akademické

³⁷ Přesné vymezení akademických práv a svobod se nachází v § 4 zákona o vysokých školách.

³⁸ Objektivitou akademických pracovníků se Ústavní soud zabýval několikrát, např. v nálezu Ústavního soudu ze dne 17. května 1994, sp. zn. Pl. ÚS 36/93: „*Práce vysokoškolského učitele vykazuje specifické znaky, které pramení z významu a účelu jeho činnosti spočívající zejména ve výchově mladé vysokoškolsky vzdělané generace. Proto jsou učitelé odpovědní za to, aby zprostředkovali získávání vysoce odborných poznatků při splnění podmínky světonázorové objektivnosti. Tyto požadavky vyjadřuje demokratický stát v článku 33 odst. 1 Listiny, podle něhož má každý právo na vzdělání.*”

³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. července 2009, sp. zn. III. ÚS 1341/09.

insignie. Dále není ze zákona dovoleno na půdě vysokých škol zakládat a organizovat činnost politických stran a politických hnutí.⁴⁰

Zákon o vysokých školách rozlišuje tři druhy vysokých škol, a to veřejné, soukromé a státní.

Pro přesnou představu o poměru veřejných, soukromých a státních škol Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2010 uvádí: „V roce 2010 uskutečňovalo svoji vzdělávací činnost 73 vysokých škol, z toho 26 veřejných, 2 státní a 45 soukromých. Obě státní, 3 soukromé vysoké školy (Univerzita Jana Amose Komenského, s.r.o., Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., a Vysoká škola finanční a správní, o.p.s.) a 24 veřejných vysokých škol bylo univerzitního typu. 42 soukromých a 2 veřejné (Vysoká škola polytechnická Jihlava a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích) bylo neuniverzitního typu.“⁴¹

Oblast veřejných vysokých škol upravuje kapitola 3.

2.3 Soukromé vysoké školy

Právní zakotvení soukromých škol v ústavním pořádku se nachází v čl. 33 odst. 3 Listiny, který uvádí: „Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.“

Soukromou vysokou školou⁴² na území České republiky může být jen právnická osoba, která má svoje sídlo (de facto též podnikatelské místo nebo svoji správu) na území některého členského státu Evropské unie, nebo pokud byla zřízena podle práva některého členského státu⁴³ a která obdržela od MŠMT ke svojí činnosti státní souhlas. Ten je spjat s konkrétní právnickou osobou, takže není možný jeho převod ani přechod na případného právního nástupce. Žádost o získání státního souhlasu se zasílá MŠMT,⁴⁴ které si před jejím posouzením vyžádá stanovisko akreditační komise k návrhům studijních programů. Pokud MŠMT státní souhlas udělí, rozhodne zároveň také o akreditaci studijních programů a o registraci vnitřních předpisů. Jednou udělený státní souhlas může MŠMT odejmout, pokud škola nemá akreditovaný žádný studijní program, pokud jí byla pozastavena akreditace všech studijních programů nebo během jednoho roku více než dvou akreditovaných programů,

⁴⁰Viz. § 2 odst. 10 zákona o vysokých školách – viz § 5 odst. 3 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹Dostupné na: [online]. [cit. 15. listopadu 2011]. <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyrocní-zpravy-1>>. Výroční zpráva o činnosti vysokých škol za rok 2011 nebyla ke dni zpracování diplomové práce k dispozici.

⁴² Oblast soukromých vysokých škol upravuje část třetí zákona o vysokých školách. Pokud nestanoví něco jiného, použijí se i další ustanovení tohoto zákona v sektoru soukromých vysokých škol obdobně.

⁴³ Viz GADASOVÁ: *Vysoké školy*, s. 192.

⁴⁴ Náležitosti takové žádosti upravuje § 39 odst. 4 zákona o vysokých školách.

pokud se v její činnosti vyskytly tak závažné a podstatné nedostatky, že není schopna plnit svoji úlohu a povinnosti či pokud závažným způsobem porušuje své povinnosti atd.⁴⁵

K tomu, aby mohla vysoká škola vykonávat svoji činnost, je povinna zajistit na svůj chod dostatek finančních prostředků. Pokud je ve formě obecně prospěšné společnosti, může jí MŠMT poskytnout dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání. Samotné podmínky získání dotací, jejich využití a následné zúčtování se řídí předpisy pro nakládání s prostředky státního rozpočtu. Výše takové dotace se liší. Konkrétní výše se určuje dle dlouhodobého záměru soukromé vysoké školy a MŠMT, typu a finanční náročnosti akreditovaných studijních programů, počtu studentů atd.⁴⁶ Každý rok je pak povinna vyhotovit výroční zprávu o svém hospodaření a zaslat ji MŠMT.

Konkrétní fungování a činnost orgánů upravují její vnitřní předpisy. Ty přesně popisují, jaký orgán vykonává působnost v oblasti studijních programů, samotného studia, studentů, akademických pracovníků, akreditace a státní správy na úseku soukromé vysoké školy. Tyto vnitřní předpisy musí být registrovány MŠMT. Pokud odporují zákonu nebo jinému právnímu předpisu, MŠMT registraci neprovede.⁴⁷ Platnost vnitřního předpisu nastane jeho registrací.

S činností soukromé vysoké školy jsou nerozlučně spjaty povinnosti, jež musí během své činnosti plnit. Je povinna každý rok vypracovat, předložit MŠMT a zveřejnit výroční zprávu o své činnosti. Musí vypracovat, projednat s MŠMT a zveřejnit dlouhodobý záměr a každý rok jej aktualizovat. Musí spolupracovat s akreditační komisí, pravidelně provádět hodnocení své činnosti atd.⁴⁸ Je povinna spolupracovat s MŠMT. Pokud MŠMT zjistí nedostatky nebo pokud je některé její opatření v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem a nestanoví-li zákon jiný způsob jeho přezkoumání, vyzve MŠMT školu k nápravě. K té jí poskytne lhůtu. Jestliže škola nedostatky neodstraní, může MŠMT, až jako krajní možnost, odebrat státní souhlas. S tímto odebráním je spojeno odebrání akreditace studijních programů.

Na území České republiky působí řada soukromých vysokých škol. Mezi ně patří např. Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.⁴⁹, Vysoká škola logistiky, o.p.s. v Přerově, Vysoká

⁴⁵ Výčet důvodů pro odebrání státního souhlasu je v § 43 zákona o vysokých školách.

⁴⁶ Viz § 42 zákona o vysokých školách.

⁴⁷ Jde o rozhodnutí o zamítnutí žádosti o registraci.

⁴⁸ Celý výčet povinností je upraven § 42 zákona o vysokých školách.

⁴⁹ Pro představu, tato soukromá škola je neuniverzitního typu. Forma vzdělání je prezenční i kombinovaná. Její zaměření je ekonomicko-manažerské s důrazem na cizí jazyky. Člení se na ústav ekonomie, managementu a marketingu, společenských věd, právních nauk, exaktních věd, informatiky a na kabinet aplikované lingvistiky a profesní přípravy. Jejimi orgány jsou vedení MVŠO, kolegium rektora, kolegium náměstka ředitele, rada ústavů, akademický senát, rada studijního programu, ediční rada, disciplinární komise, správní rada, dozorčí rada a akademická rada. Dostupné na: [online]. [cit. 11. prosince 2011]. <<http://www.mvso.cz/>>.

škola finanční a správní, o.p.s. v Praze atd. Většina má svoje sídlo v Praze. Seznam všech soukromých vysokých škol vede MŠMT.⁵⁰

2.4 Státní vysoké školy

Státní vysoké školy se dělí na policejní a vojenské.⁵¹ Jsou vysokou školou univerzitního typu. Narozdíl od veřejných, soukromých a policejních vysokých škol není vojenská vysoká škola právnickou osobou.⁵²

Vojenské vysoké školy jsou součástí organizační složky státu a mají za cíl výchovu odborníků hlavně pro ozbrojené síly. Studovat na nich však mohou i ti, kteří nejsou v činné službě. Těch je asi jedna třetina, přesný počet se mění každý rok v závislosti na požadavcích ministerstva obrany.

Policejní vysoké školy připravují odborníky hlavně pro Policii České republiky. Také na nich mohou studovat ti, kteří nejsou příslušníky Policie České republiky. Počet studentů, jež jsou příslušníky Policie České republiky, určuje ministerstvo vnitra.

Finance na chod státních vysokých škol nepřichází přímo z ministerstva financí. Vojenské vysoké školy jsou financovány z kapitoly ministerstva obrany a policejní vysoké školy z kapitoly ministerstva vnitra.

Pokud je na pozici akademického pracovníka voják v činné službě nebo příslušník Policie České republiky, na jeho služebním poměru se nic nemění. Na volná místa takových akademických pracovníků se rovněž vypisují výběrová řízení. Je-li student vojákem v činné službě nebo příslušníkem Policie České republiky, vztahují se na něj rovněž ustanovení zákona o vysokých školách, pokud zvláštní předpisy nestanoví něco jiného.⁵³ Samotným právním statutem akademického pracovníka vojenské vysoké školy a jeho činností v podnikatelské sféře se zabývá rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, které uvádí: *„Zaměstnanci ozbrojených sil nesmějí být členy řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost (§ 73 odst. 2 a 3 zákoníku práce z roku 1965), přičemž toto omezení se vztahuje i na všechny občanské, resp. civilní, zaměstnance v resortu Ministerstva obrany. Za zaměstnance ozbrojených sil se proto pro účely aplikace příslušných*

⁵⁰ Tento seznam je dostupný na: [online]. [cit. 11. prosince 2011]. <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-verejnych-soukromych-skol>>.

⁵¹ Státní vysoké školy upravuje zákon o vysokých školách přímo ve své dvanácté části, která má pouze dva §. Nicméně pokud ustanovení v části dvanácté neučí něco jiného, použijí se obdobně na oblast státních vysokých škol i další ustanovení v tohoto zákona.

⁵² Univerzita obrany je dle svého statutu součástí organizační složky státu ministerstva obrany. Statut je dostupný na: [online]. [cit. 11. prosince 2011]. <<http://www.unob.cz/dokumenty/Default.aspx>>.

⁵³ Takovým zvláštním předpisem může být např. zákon 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

ustanovení zákoníku práce považují i akademičtí pracovníci vojenských vysokých škol bez ohledu na to, zda jsou ve služebním či pracovním poměru. ⁵⁴

Svou povahou a účelem se v mnohém liší od vysokých škol soukromých a veřejných. Mají obvyklou strukturu, vedení a orgány jako vysoké školy veřejné, kromě správní rady. Neuplatňuje se na ně ustanovení zákona o vysokých školách týkající se rozpočtu, majetku a hospodaření vysoké školy. Financování a hmotné zabezpečení studentů vojenských vysokých škol upravuje zvláštní právní předpis, a to zákon č. 92/1949 Sb., branný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Státní vysoké školy mohou uzavřít smlouvu s veřejnou vysokou školou o společném zabezpečení magisterského nebo doktorského studijního programu. Podmínkou je, že mají akreditován alespoň jeden doktorský studijní program. Tuto smlouvu musí schválit MŠMT a ministerstvo obrany nebo ministerstvo vnitra.

Obě státní vysoké školy vedou matriky studentů. Vždy se jedná o matriky dvě. Vojenská vysoká škola vede matriku studentů, kteří jsou vojáky v činné službě a matriku ostatních studentů. Policejní vysoká škola vede matriku studentů, jež jsou ve služebním poměru, tedy příslušníky Policie České republiky, a matriku ostatních studentů.

Jelikož činnost státních vysokých škol úzce souvisí s bezpečností a obranou státu, je třeba při zveřejňování výsledků vývoje, výzkumu a vědy brát ohled na povahu zveřejňovaných informací. Jejich obsah musí být v souladu s právními předpisy o ochraně státního a služebního tajemství.⁵⁵

Na úseku státních vysokých škol je ministr obrany vůči vojenským a ministr vnitra vůči policejním vysokým školám oprávněn předložit prezidentu republiky návrh na jmenování či odvolání rektora, stanovit plat rektoru, předložit prezidentu republiky návrh vědecké rady vysoké školy na jmenování profesorem atd.⁵⁶

Namísto MŠMT vykonává ministerstvo obrany vůči vojenským a ministerstvo vnitra vůči policejním vysokým školám určitou působnost, např. registruje jejich vnitřní předpisy, rozděljuje jim finanční prostředky, určuje výši poplatků spojených se studiem, plní úkoly nadřízeného správního orgánu vysokých škol ve správním řízení atd.⁵⁷ Akreditaci studijním programům uděluje MŠMT, ale předtím si vyžádá stanovisko ministerstva vnitra v případě policejní či ministerstva obrany v případě vojenské vysoké školy.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11.12. 2008, sp. zn. 9 As 16/2008.

⁵⁵ Viz zákon č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ Viz § 95 odst. 7 zákona o vysokých školách.

⁵⁷ Celý seznam působnosti je v § 95 odst. 8 zákona o vysokých školách.

V České republice se nachází dvě státní vysoké školy, a to Policejní akademie České republiky v Praze a Univerzita obrany v Brně.⁵⁸

⁵⁸ Pro představu, tato vysoká škola má klasické orgány jako je rektor, akademický senát, disciplinární komise, vědecká rada, kvestor, řadu poradních orgánů (grémium rektora, hospodářská rada, ediční rada,...), řadu oborových rad (Oborová rada DSPr. Ekonomika a management, Oborová rada DSPr. Ochrana vojsk a obyvatelstva, Oborová rada DSPr. Vojenské technologie,...) a několik rad studijních programů (Rada stud. programu Vojenské technologie, Rada stud. programu Vojenská farmacie, Rada stud. programu Vojenské všeobecné lékařství,...). Má následující fakulty: Fakulta ekonomiky a managementu v Brně, Fakulta vojenských technologií v Brně a Fakultu vojenského zdravotnictví v Hradci Králové. Dostupné na: [online]. [cit. 11. prosince 2011]. <<http://www.unob.cz/Default.aspx>>.

3 Veřejné vysoké školy

3.1 Zřízení a působnost veřejné vysoké školy

Veřejná vysoká škola je zřízena či zrušena pouze zákonem.⁵⁹ V průběhu své existence může splynout nebo se sloučit s jinou veřejnou vysokou školou. Ta ale musí být též veřejná a tento akt musí být učiněn zákonem. Dojde-li k rozdělení veřejné vysoké školy, lze tak učinit jen na základě zákona a za podmínky, že rozdělením vzniknou pouze veřejné vysoké školy. Zákon, kterým se veřejná vysoká škola mění, vždy upraví, kromě názvu, sídla a dalších podstatných náležitostí, též na kterou právnickou osobu přejdou její závazky a majetek.

Veřejná vysoká škola není ve své podstatě ryze samosprávným subjektem.⁶⁰ Orgány státu mohou do činnosti veřejné vysoké školy zasahovat jen na základě zákona, v jeho mezích a způsobem v zákoně určeným. Na úseku veřejných vysokých škol tedy rozlišujeme jejich působnost samosprávnou a přenesenou. Do samosprávné působnosti patří např. vnitřní organizace, organizace studia, stanovení výše poplatků spojených se studiem či rozhodování o právech a povinnostech studentů.⁶¹ Příkladem přenesené působnosti je např. sběr dat pro MŠMT.

3.2 Orgány veřejné vysoké školy

Dle zákona o vysokých školách má veřejná vysoká škola akademické orgány samosprávné a orgány další. Mezi akademické samosprávné orgány patří akademický senát veřejné vysoké školy, rektor, vědecká rada nebo umělecká rada (u neuniverzitních vysokých škol akademická rada) veřejné vysoké školy a disciplinární komise veřejné vysoké školy. Mezi další orgány patří správní rada veřejné vysoké školy a kvestor.⁶²

Akademický senát veřejné vysoké školy⁶³ je jedním z nejdůležitějších samosprávných orgánů. Jeho hlavní funkcí je funkce zastupitelská. Jeho členy mohou být pouze členové

⁵⁹ Např. Univerzita Palackého v Olomouci vznikla roku 1573, obnovena byla zákonem Prozatímního národního shromáždění č. 35/1946 Sb., o obnovení univerzity v Olomouci, ve znění pozdějších předpisů - viz kapitola 1.

⁶⁰ Podrobněji SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: ASPI, 2009. s. 325.

⁶¹ Samosprávnou působnost upravuje § 6 zákona o vysokých školách. Podrobněji k samostatné a přenesené působnosti viz. kapitola 4.

⁶² Podrobněji k UP-informace dostupné na: [online]. [cit. 17. prosince 2011]. <<http://www.upol.cz/univerzitni-organy/>>.

⁶³ Akademický senát Univerzity Palackého (dále jen: „AS UP“) je složen z 24 členů. 8 z nich je studentů. Každou fakultu tu zastupují dva akademičtí pracovníci a jeden student. Volební období je tříleté a právě teď probíhá období 2011-2014. Jeho předsedou je doc. Mgr. Miroslav Dopita, PhD., místopředsedy jsou RNDr. Marek Jukl, PhD. a Ivan Kalivoda. V rámci akademického senátu působí Ekonomická komise AS UP (ta má

akademické obce příslušné veřejné vysoké školy. Ze zákona má mít alespoň jedenáct členů, přičemž nejméně jednu třetinu a nejvíce jednu polovinu musí tvořit studenti. Členy akademického senátu volí v tajných volbách členové akademické obce. K platnosti voleb se vyžaduje alespoň 15% volební účast. Pokud je nižší, musí se volby konat znovu. Pokud ani v těchto druhých volbách nebude volební účast alespoň 15%, musí se volby konat potřetí. K platnosti těchto třetích voleb se nevyžaduje žádná určitá míra volební účasti. Funkční období může být maximálně tříleté. Členem akademického senátu nesmí být rektor, prorektor, děkan a proděkan.

Jelikož je akademický senát svou povahou samosprávný zastupitelský orgán, musí mít členové akademické obce možnost přímo sledovat jeho činnost. Z toho důvodu jsou jeho zasedání veřejně přístupná. Zároveň se ze zasedání pořizují zápisy, jež jsou veřejně přístupné. Jelikož zastupuje akademickou obec, měl by konat to, co je v zájmu celé akademické obce a co je dobré pro rozvoj a fungování celé veřejné vysoké školy. Na zasedání může rektor či prorektor vystoupit vždy. Jiní lidé mohou během zasedání vystoupit, pokud o to požádají a pokud to akademický senát schválí. Rektor může požádat předsedu akademického senátu, aby bezodkladně svolal mimořádné zasedání akademického senátu. Předseda akademického senátu je povinen mu v této žádosti vyhovět. Konkrétní pravidla pro způsob volby členů, přesný počet členů, ustavování a důvodů zániku členství atd., upravuje vnitřní předpis.⁶⁴

Akademický senát má celou řadu pravomocí,⁶⁵ např. rozhoduje na návrh rektora o zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení součástí veřejné vysoké školy, schvaluje vnitřní předpisy veřejné vysoké školy a jejich součástí, schvaluje její rozpočet, usnází se o návrhu na jmenování rektora, popřípadě navrhuje jeho odvolání z funkce, schvaluje dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti veřejné vysoké školy a jeho každoroční aktualizaci, zruší vnitřní předpis, rozhodnutí nebo jiný úkon orgánu součásti veřejné vysoké školy anebo pozastaví jeho účinnost, pokud je tento vnitřní předpis, rozhodnutí nebo úkon v rozporu se zvláštními předpisy nebo vnitřními předpisy veřejné vysoké školy atd. Kromě těchto rozhodovacích a schvalovacích pravomocí mu přísluší rovněž právo vyjádřit se k určitým záměrům, jako je např. návrh studijních programů, které se neuskutečňují na fakultě či k záměru rektora jmenovat nebo odvolat prorektora.

osm členů, jeho předsedkyní je Ing. Halina Kotlíková, PhD.), Legislativní komise AS UP (ta má rovněž osm členů, jeho předsedkyní je JUDr. Lucia Madleňáková) a Kancelář AS UP.

⁶⁴ V případě UP jde o Volební a jednací řádem AS UP vydaným rektorem a schváleným akademickým senátem. Je složen z článků a upravuje způsob voleb, jednání, způsoby hlasování, pořizování zápisu ze zasedání atd.

⁶⁵ Výčet pravomocí, jež náleží akademickému senátu dle zákona o vysokých školách, je v § 9.

Rektor⁶⁶ stojí v čele vysoké školy. „Do jeho kompetence náleží vše, co zákon o vysokých školách nesvěřil jinému orgánu.“⁶⁷ Zastupuje ji a reprezentuje ve vztazích navenek. Jedná jako její statutární orgán. Rektora jmenuje a odvolává prezident republiky, koná tak na návrh akademického senátu prostřednictvím ministra školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen: „ministr“). Jeho funkční období trvá čtyři roky. Stejná osoba na stejné vysoké škole může vykonávat funkci rektora nejvýše dvě po sobě bezprostředně jdoucí funkční období. Mzdu rektora stanovuje ministr.

Rektor může na základě svých pravomocí jmenovat a odvolávat prorektory, kteří jsou oprávněni jej zastupovat v tom rozsahu, jaký jim určí. Dle praxe se každý rektor zabývá určitou konkrétní oblastí.

Pro řádný výkon svých pravomocí má rektor kancelář. Ta zabezpečuje podmínky pro činnost rektora, vykonává jeho rozhodnutí, kontroluje dění na vysoké škole atd. V čele kanceláře rektora je kancléř.⁶⁸ Poradním orgánem rektora je kolegium rektora.⁶⁹

Vědecká rada veřejné vysoké školy⁷⁰ se skládá z významných představitelů těch oborů, jimiž se veřejná vysoká škola zabývá. Její členy jmenuje a odvolává rektor. Rektor je zároveň předsedou vědecké rady. Nejméně jedna třetina jejich členů nesmí být členem akademické obce dané veřejné vysoké školy. Mezi pravomoci vědecké rady patří např. projednávání dlouhodobých záměrů veřejné vysoké školy, vykonávání působnosti v řízení ke jmenování profesorem a v habilitačním řízení atd. Zároveň je oprávněna vyjadřovat se ke všem otázkám, které jí předloží rektor. Konkrétní podobu fungování vědecké rady stanovuje vnitřní předpis veřejné vysoké školy.

Disciplinární komise veřejné vysoké školy⁷¹ je orgán, který se zabývá disciplinárními přestupky studentů příslušné akademické obce. Řeší situace, kdy student poruší povinnost, jež pro něho vyplývá jako pro člena akademické obce. Členem disciplinární komise může být jen

⁶⁶ Rektorem UP je prof. RNDr. Miroslav Mašláň, CSc., prorektorem pro regionální rozvoj je prof. RNDr. Lubomír Dvořák, CSc., prorektorem pro zahraniční vztahy je prof. PhDr. Ladislav Daniel, Ph.D., prorektorkou pro vnitřní organizaci je JUDr. Monika Horáková, Ph.D., prorektorem pro komunikaci a další vzdělávání je JUDr. Mag. iur. Michal Malacka, Ph.D., MBA, prorektorkou pro záležitosti vědy a výzkumu je prof. RNDr. Jitka Ulrichová, CSc., prorektorem pro informační technologie je prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc., prorektorem pro studijní záležitosti je doc. Mgr. MgA Vít Zouhar, Ph.D..

V současné době probíhá volební období únor 2010 – březen 2014.

⁶⁷ BLAŽEK, Pavel a kol. *Správní právo (zvláštní část)*. 4. doplněné vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2003. s. 134.

⁶⁸ Kancléřem na UP je v současné době PhDr. Rostislav Hladký.

⁶⁹ Kolegium rektora UP se skládá z 25 členů.

⁷⁰ Vědecká rada UP se skládá z 36 členů (24 interních a 12 externích). Právě teď probíhá funkční období od 1.2. 2010 do 31.1. 2014. Samotné členství ve vědecké radě má povahu čestné funkce. Způsob jednání a pravidla zasedání určuje Jednací řád vědecké rady UP.

⁷¹ Na UP není zřízena disciplinární komise UP.

člen akademické obce. Předsedu a ostatní členy disciplinární komise jmenuje rektor, přičemž polovina musí být z řad studentů. Funkční období je maximálně dvouleté.

Disciplinární komise projednává disciplinární přestupky těch studentů, kteří nejsou zapsáni na žádné její fakultě. Pokud jsou zapsáni na kterékoli její fakultě, pak jejich disciplinární přestupky projednává disciplinární komise fakulty. Po řádném projednání předkládá disciplinární komise rektorovi návrh rozhodnutí. Nemusí se vůbec zřídit, pokud budou všichni studenti příslušné veřejné vysoké školy zapsáni na některé její fakultě.

Správní rada veřejné vysoké školy⁷² je: „... *definovaná především jako dozorčí orgán s některými exekutivními pravomocemi. Jednoznačně definovaným předmětem jejího působení a pravomocí jsou především hospodaření veřejné vysoké školy a činnosti související*“⁷³ Je složena nejméně z devíti členů a počet jejich členů musí být vždy dělitelný třemi. Členy jmenuje a odvolává ministr po předchozí konzultaci s rektorem veřejné vysoké školy. Členy nesmí být její zaměstnanci. Ve správní radě jsou zastoupeni představitelé státní správy, územní samosprávy a představitelé veřejného života. Funkční období je šestileté. Zasedání správní rady se konají nejméně dvakrát za rok. Právo účastnit se zasedání má rektor, prorektori a kancléř. Funkcionáři správní rady jsou její předseda a místopředsedové.

Správní rada není samosprávný orgán, ale patří spolu s kvestorem do kategorie dalších orgánů. Účelem její činnosti je, aby veřejná vysoká škola řádně hospodařila a plnila svůj účel. Její členové reprezentují veřejný zájem na tom, aby veřejná vysoká škola řádně fungovala. To je jeden z hlavních důvodů, proč jejími členy nemůže být nikdo z akademické obce příslušné veřejné vysoké školy.

Správní rada je oprávněna vydávat předchozí písemné souhlasy (např. k právním úkonům, jimiž veřejná vysoká škola hodlá nabýt nemovitosti, zřídit věcné břemeno či předkupní právo atd.), poskytuje vyjádření (např. k rozpočtu veřejné vysoké školy, jejímu dlouhodobému záměru, k výroční zprávě o činnosti atd.), dává podněty a vyjadřuje stanoviska k činnosti veřejné vysoké školy.⁷⁴

⁷² Správní rada UP je složena z 15 členů. Jejím předsedou je Ing. Pavel Prudký, ředitel Finančního úřadu v Olomouci, místopředsedy jsou MUDr. Jitka Chalánková, poslankyně PS Parlamentu ČR a Martin Novotný, primátor statutárního města Olomouce, mezi další členy patří např.: Mons. Jan Graubner, arcibiskup olomoucký a metropolitní moravský, Doc. RNDr. Petr Kolář, CSc., prorektor Univerzity J. A. Komenského, s. r. o., Ing. Bořivoj Minář, jednatel STOMIX, spol. s r. o., Žulová a předseda představenstva Krajské hospodářské komory Olomouckého kraje a další. Poslední obměna správní rady UP proběhla v březnu a dubnu roku 2011. Tajemníkem správní rady je PhDr. Rostislav Hladký, který je zároveň též kancléřem.

⁷³ Dostupné na: [online]. [cit. 19. prosince 2011]. <<http://www.upol.cz/univerzitni-organy/spravni-rada/>>.

⁷⁴ Přesný výčet pravomocí správní rady se nachází v § 15 zákona o vysokých školách.

Postavení předsedy a místopředsedů, jejich volbu a samotné jednání správní rady upravuje vnitřní předpis veřejné vysoké školy. Tím je Statut správní rady. Tento vnitřní předpis musí schválit ministr.

Kvestor⁷⁵ se zabývá vnitřní správou veřejné vysoké školy a jejím hospodařením. Jmenuje a odvolává jej rektor. Je oprávněn vystupovat jménem veřejné vysoké školy v rozsahu, jaký mu určí rektor.

3.3 Součástí veřejné vysoké školy

K tomu, aby mohla veřejná vysoká škola co nejlépe vykonávat svoji funkci, se člení na menší součásti podle jednotlivých oblastí, kterými se zabývá. Mohou jimi být⁷⁶ fakulty, vysokoškolské ústavy, jiná pracoviště pro vzdělávací a výzkumnou, informační, vývojovou a inovační nebo uměleckou a jinou tvůrčí činnost, či to mohou být účelová zařízení pro kulturní, sportovní, ubytovací a stravovací činnost. Dále se budu zabývat převážně fakultou a okrajově vysokoškolským ústavem.

Fakulta⁷⁷ se zřizuje, zrušuje, slučuje a splyne s jinou součástí veřejné vysoké školy na návrh rektora rozhodnutím akademického senátu veřejné vysoké školy. K tomu, aby mohla působit, musí realizovat alespoň jeden akreditovaný studijní program a zároveň musí vykonávat vědeckou, výzkumnou, vývojovou, inovační, uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost. Má právo konat vlastní akademické obřady a používat své akademické insignie. Jak už bylo zmíněno, fakulta nemá právní subjektivitu.

Tak jako sama veřejná vysoká škola má i fakulta samosprávné a další orgány. Mezi samosprávné orgány patří akademický senát fakulty, děkan, vědecká rada fakulty a disciplinární komise fakulty. Dalším orgánem je tajemník. Orgány fakulty mají obdobné postavení, funkce a působnost, jako orgány veřejné vysoké školy, ale pouze v rámci své fakulty.⁷⁸ Slouží k tomu, aby fakulta mohla řádně vykonávat svoji činnost. Pomocí nich uplatňuje práva, která jí dává zákon o vysokých školách.⁷⁹

Důležitou oblastí činnosti fakulty je tvorba jejích vnitřních předpisů. Ty se týkají oblastí její samosprávné působnosti a vztahu k veřejné vysoké škole, pokud je zákon neupraví sám.

⁷⁵ Současným kvestorem UP je Ing. Tomáš Kopřiva.

⁷⁶ Viz § 22 zákona o vysokých školách.

⁷⁷ Na UP jsou následující fakulty: lékařská, právnická, pedagogická, filozofická, přírodovědecká, tělesné kultury, zdravotnických věd a cyrilometodějská teologická.

⁷⁸ Podrobněji o jednotlivých orgánech fakulty, jejich působnosti a kompetencí, fungování a složení upravují § 25-32 zákona o vysokých školách. Kromě toho mohou orgány fakulty působit i v případech, které určí statut veřejné vysoké školy. Funkce děkana je obdobná funkci rektora a funkce tajemníka je obdobná funkci kvestora.

⁷⁹ Dle § 24 mezi ně patří např. tvorba a uskutečňování studijních programů, samotné zaměření a organizace činnosti fakulty, řešení pracovněprávních vztahů, udržování zahraničních styků atd.

Mezi takové vnitřní předpisy fakulty patří např. statut fakulty, volební a jednací řád akademického senátu fakulty, jednací řád vědecké rady fakulty atd. Tyto vnitřní předpisy nesmí být v rozporu se zákonem a s vnitřními předpisy samotné veřejné vysoké školy.

Fakulty obsahují podle svého zaměření děkanát, katedry a pracoviště, ústavy, kliniky, odborná pracoviště a další centra, fakultní účelová zařízení a další různé subjekty.

Vysokoškolský ústav je stejně jako fakulta zřízen, zrušen, rozdělen či splývá s jinou součástí veřejné vysoké školy rozhodnutím akademického senátu veřejné vysoké školy, ale pouze na návrh rektora. Také vykonává vědeckou, výzkumnou, vývojovou, inovační, uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost a také se musí podílet na uskutečňování akreditovaných studijních programů nebo alespoň jejich částí. V jeho čele je ředitel. Toho jmenuje a odvolává rektor. Ten může se souhlasem akademického senátu veřejné vysoké školy jmenovat vědeckou radu nebo uměleckou radu (u neuniverzitních vysokých škol akademickou radu).⁸⁰

3.4 Financování a majetek veřejných vysokých škol

Hmotné zabezpečení je vždy podstatnou složkou dobrého fungování určitého subjektu. Veřejná vysoká škola, jakožto subjekt mající právní subjektivitu, je oprávněna vlastnit majetek. Tím může být movitý majetek, nemovitosti, práva a jiné majetkové hodnoty. O nakládání s tímto majetkem rozhoduje rektor⁸¹ nebo orgány a osoby dle statutu veřejné vysoké školy. Tento majetek je pak povinna užívat k účelům, ke kterým byla zřízena. Za řádné hospodaření s majetkem je odpovědný rektor.

S účinností zákona o vysokých školách (od 1.1. 1999) přešel do práva hospodaření MŠMT ten majetek státu, ke kterému do té doby měla právo hospodařit vysoká škola. MŠMT pak následně mohlo a v určitých případech muselo rozhodnout o přechodu tohoto majetku na konkrétní vysokou školu, pokud o to požádala.⁸² Dle Ústavního soudu: „*Rozhodnutí o přechodu majetku podle § 101 odst. 5 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ministerstvo činí po dohodě s veřejnou vysokou školou, a tudíž se v takových případech spíše jedná o bezúplatný převod majetku státu, nikoliv tedy o originární nabytí tohoto majetku vysokou školou.*”⁸³

⁸⁰ Viz § 34 zákona o vysokých školách. Na půdě UP přímo není žádný vysokoškolský ústav, organizačně jde o jednotku fakulty- např. Ústav biologie na lékařské fakultě.

⁸¹ V případech dle § odst. 1 písm. a)- d) zákona o vysokých školách potřebuje rektor předchozí souhlas správní rady veřejné vysoké školy.

⁸² Podrobněji § 101 odst. 5 zákona o vysokých školách.

⁸³ Jde o usnesení Ústavního soudu ze dne 1.7. 2008, sp. zn. IV ÚS 981/08.

Veřejná vysoká škola je povinna každý kalendářní rok sestavit rozpočet a pak podle něj hospodařit. Tento rozpočet nesmí být deficitní. Mezi příjmy rozpočtu patří např. příspěvek ze státního rozpočtu, dotace ze státního rozpočtu, dary, dědictví, poplatky spojené se studiem atd. Ze zákona je povinna také vytvářet fondy, jako např. rezervní, sociální, stipendijní atd. Pro některé fondy zákon nebo vnitřní předpis stanoví, z čeho přesně jsou tvořeny a za jakým účelem.

V souvislosti se svojí činností je veřejná vysoká škola povinna každý rok vypracovat výroční zprávu o svém hospodaření. Tu zasílá MŠMT a má charakter neperiodické publikace. Obsahuje roční účetní závěrku, přehled o peněžních příjmech a výdajích, stav fondů atd. Výroční zpráva o hospodaření musí být veřejně přístupná.⁸⁴

3.5 Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy

Veřejná vysoká škola je oprávněna v rámci své samostatné působnosti vydávat vnitřní předpisy, jimiž jsou pak členové akademické obce a ostatní pracovníci působící na dané veřejné vysoké škole vázáni. Tyto předpisy schvaluje akademický senát veřejné vysoké školy, k jejich platnosti se vyžaduje následná registrace MŠMT. Samotné vytvoření konkrétního obsahu je tedy v samostatné působnosti veřejné vysoké školy, ale k jeho platnosti se vyžaduje, aby byl jeho obsah v souladu se zákonem a souhlas MŠMT v podobě registrace.⁸⁵ Registrace je nezbytná i při následných změnách obsahu vnitřního předpisu.

Dle zákona o vysokých školách existují následující vnitřní předpisy veřejných vysokých škol: statut veřejné vysoké školy, volební a jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy, vnitřní mzdový předpis, jednací řád vědecké rady veřejné vysoké školy, řád výběrového řízení pro obsazování míst akademických pracovníků, studijní a zkušební řád, stipendijní řád, disciplinární řád pro studenty a další vnitřní předpisy, pokud tak stanoví statut veřejné vysoké školy.⁸⁶ Zákon tak určuje druhy vnitřních předpisů na půdě veřejné vysoké školy, ale zároveň jí dává možnost ve svém statutu vytvořit další druhy vnitřních předpisů. Tyto vnitřní předpisy jsou nutné pro fungování a samotnou činnost celé veřejné vysoké školy i jejich orgánů.

Tak jako existují vnitřní předpisy týkající se činnosti celé veřejné vysoké školy, existují i vnitřní předpisy, jež upravují činnost jejich fakult. Mezi ně patří např. statut fakulty, volební

⁸⁴ Podrobněji k hospodaření, majetku a povinnostem veřejné vysoké školy v této oblasti upravují § 18-21 zákona o vysokých školách.

⁸⁵ Podrobněji se postupem vzniku vnitřního předpisu, jeho charakterem, závazností a povahou budu zabývat v následující kapitole č. 4.

⁸⁶ Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy v § 17 odst. 1 písm. a) – h) zákona o vysokých školách jsou obligatorní.

a jednací řád akademického senátu fakulty, jednací řád vědecké rady fakulty, disciplinární řád pro studenty atd.⁸⁷

Statutem veřejné vysoké školy se budu zabývat v následující kapitole.

⁸⁷ Podrobněji upravuje vnitřní předpisy fakulty § 33 zákona o vysokých školách.

4 Statut veřejné vysoké školy

4.1 Úvodní vymezení pojmu a jeho základní charakteristika

Pojem „statut“ pochází z latinského výrazu *statutum*, v množném čísle *statuta*. Významů tohoto pojmu je několik. Může vyjadřovat společenské postavení, tedy stav či status jednotlivce či skupiny lidí mající společnou charakteristickou vlastnost. Nebo může být výrazem znamenající druh právní normy, stanovy určité organizace atd. Z tohoto významu vplynula jeho forma v přidavném jméně - statutární. Ta se užívá ve spojení, jako např. statutární orgán, statutární předpisy či statutární město. Statut veřejné vysoké školy tedy chápeme jako určitou právní normu, vnitřní předpis vysoké školy.

Zákon o vysokých školách přímo v § 17 zmiňuje statut veřejné vysoké školy (dále jen: „statut“) jako vnitřní předpis veřejné vysoké školy a jeho nezbytné obsahové náležitosti. Jejich obsahový výčet je demonstrativní, tudíž se jednotlivé statuty veřejných vysokých škol mohou ve svém konkrétním obsahu lišit. Základní obsahové náležitosti však musí být včleněny do všech statutů veřejných vysokých škol.

Mezi základní charakteristiky tohoto vnitřního předpisu patří jeho abstraktní povaha. Charakter je normativní. Je to hmotný důkaz určité samostatné působnosti veřejných vysokých škol vydávat své vnitřní předpisy. Nicméně obsah nemá všeobecnou právní závaznost a ani není pramenem práva. Jeho obsah musí být vždy v souladu se zákonem.⁸⁸ Podrobnější charakteristika statutu se nachází v následujících podkapitolách.

4.2 Statut jako statutární předpis

Statutární předpisy jsou právní akty, které je oprávněn vydat příslušný subjekt v rámci své samostatné působnosti. Tento subjekt je vydává prostřednictvím svých orgánů. Oblast, kterou tak může svými vlastními akty upravit, je dána právním řádem. Charakter těchto předpisů je abstraktní.

Statutární předpisy se vyskytují v několika oblastech. Můžou to být předpisy územní samosprávy, kterým byla propůjčena forma právního předpisu. Jedná se o obecně závazné vyhlášky obcí, krajů a hlavního města Prahy, které vydávají v rámci své samostatné působnosti. Ostatní předpisy, jež jsou vydány na úrovni obcí, krajů a hlavním městě Praze, nemají povahu právních předpisů.

⁸⁸ Podrobněji viz GADASOVÁ: *Vysoké školy*, s. 191.

Dále může jít o předpisy zájmové samosprávy. Zde se jedná o stavovské předpisy, např. Advokátní komory. Stavovské předpisy mají spíše povahu vnitřních předpisů než právních předpisů. Dle judikatury jde o specifickou formu předpisů veřejnoprávní korporace a pokud se týkají oblasti veřejné správy, musí být jejich výkon ústavně konformní.⁸⁹

Třetí oblastí jsou předpisy ostatní samosprávy. Sem náleží především předpisy vysokých škol, tedy akademické předpisy. Nejvýznamnějším z nich je statut.⁹⁰

Jak vyplývá z logiky věci, účinky statutárního předpisu mohou směřovat pouze na členy subjektu, pokud zákon nestanoví jinak.

Obecně platí, že statutární předpisy nejsou pramenem práva. Nicméně pokud je uznáno zákonodárcem, že statutární předpis má charakter a formu právního předpisu, má pak takový statutární předpis účinky právního předpisu. Zde se jedná zejména o obecnou závaznost takového předpisu. V našem právním řádu se tak stalo u obecně závazných vyhlášek územních samosprávních celků.⁹¹

Statutární předpisy vyjadřují právo autonomní normotvorby. Jsou vydávány tam, kde to zákon výslovně připouští. Regulují veřejnoprávní záležitosti. Mezi právní veřejností ale nepanuje shoda o povaze tohoto právního institutu.⁹²

4.3 Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy z pohledu teorie práva

Teorie práva označuje vnitřní předpisy jako interní normativní instrukce. Ty nejsou pramenem práva, tudíž nemají charakter všeobecné závaznosti. Vyskytují se ve vztazích nadřízenosti a podřízenosti. Účelem vnitřních předpisů je konkretizace povinností a pracovních úkolů podřízených pracovníků. Jejich závaznost vyplývá z obecně závazného právního aktu. Ten stanovuje vztahy nadřízenosti a podřízenosti a možnost vydávat vnitřní předpisy. Nadřízeným může být státní orgán i subjekt soukromoprávní povahy. Formy a

⁸⁹ Podrobněji k předpisům zájmové samosprávy srov. SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 64., Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. dubna 2003, čj. 28 Ca 152/2001 – 58 (rozhodnutí č. 90/2004 Sb., 2. sešit ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu): „*Vykonává-li (veřejnoprávní korporace) veřejnou správu, může ji vykonávat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví (čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky). Povinnosti pak mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod (čl. 4 odst. 1 Listiny).*“

⁹⁰ Dle některých autorů je dělení samosprávy jiné a „*Veřejné vysoké školy patří mezi tradiční představitele zájmové samosprávy*“. Podrobněji JURNÍKOVÁ, Jana. *Správní právo: zvláštní část*, 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 173.

⁹¹ Podrobněji SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 62 a 63.

⁹² Srov. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 200-202.

druhy vnitřních předpisů mohou být různé, např. směrnice, řády, pokyny, usnesení vlády. Pokud mají povinnost registrace, jsou publikovány v úředních sbírkách instrukcí.⁹³

Vnitřní předpisy veřejné vysoké školy nelze zcela podřadit této charakteristice, jsou svou povahou spíše vnitřními předpisy *sui generis*. Společné mají např. to, že taktéž nejsou pramenem práva a nejsou všeobecně závazné. Účelem jejich existence je konkretizace jednání orgánů a pracovníků na půdě veřejné vysoké školy. Rozpor by mohl nicméně nastat právě v otázce nadřízenosti a podřízenosti. Vnitřní předpisy jsou přijímány orgánem zákonem zmocněným k této činnosti a navíc jsou vydávány veřejnou vysokou školou v rámci její samostatné působnosti. Jisté omezení spočívá v povinné registraci MŠMT jako podmínkou platnosti. Při dodržení zákona a obligatorních obsahových náležitostí může být takový vnitřní předpis doplněn, upraven a přizpůsoben konkrétní veřejné vysoké škole. Tak bude odlišný od vnitřních předpisů ostatních veřejných vysokých škol.

4.4 Působnost statutu jako vnitřního předpisu

Právní institut působnosti je spojen spíše s právními normami jako všeobecně závaznými právními akty. Nicméně lze, byť s odlišnostmi, charakteristické rysy a druhy působnosti sledovat a popsat i u vnitřních předpisů veřejných vysokých škol.

Rozlišuje se působnost časová, místní, osobní a věcná.

Časová působnost vyjadřuje účinnost předpisu v čase. Jsou tu důležité dva okamžiky - kdy statut nabývá platnosti a kdy ji pozbývá. Dle zákona o vysokých školách statut nabývá platnost dnem registrace MŠMT. Svoji platnost pozbývá, jakmile je registrován nový statut nebo jeho změna. V novém nebo změněném statutu se pak uvede, že původní statut se zrušuje. Základní mezníky jeho časové působnosti tedy tvoří registrace MŠMT. To, že je vydán na základě samostatné působnosti akademickým senátem veřejné vysoké školy, je nezbytnou podmínkou jeho platnosti.

Místní působnost vyjadřuje prostorovou působnost statutu. Jde o půdu příslušné veřejné vysoké školy.

Osobní působnost statutu vyjadřuje, na jaké subjekty se statut vztahuje. Jde o členy akademické obce, orgány veřejné vysoké školy a také na její zaměstnance.

⁹³ Podrobněji k této problematice KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel, OSINA, Petr. *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007. s. 60-63. Srov. SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 72-78. Charakter vztahů nadřízenosti a podřízenosti viz SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 29.

Věcná působnost vyjadřuje, jakými vztahy a oblastmi se statut zabývá. Jde o vymezení akademické obce, orgánů veřejné vysoké školy, studia, ubytování a stravování, organizační struktury veřejné vysoké školy atd. Podrobněji v následujících podkapitolách.

4.5 Zákonné obsahové náležitosti statutu

Zákon o vysokých školách v § 17 odst. 2 uvádí:

„Statut veřejné vysoké školy obsahuje zejména:

- a) název, sídlo a typ vysoké školy,*
- b) právní předchůdce,*
- c) podmínky pro přijetí ke studiu a způsob podávání přihlášek,*
- d) podmínky studia cizinců,*
- e) vymezení obsahu, podmínek a četnosti hodnocení činnosti vysoké školy,*
- f) organizační strukturu,*
- g) ustanovení o poplatcích spojených se studiem,*
- h) pravidla pro užívání akademických insignií a pro konání akademických obřadů,*
- i) pravidla hospodaření veřejné vysoké školy”*

Z tohoto ustanovení vyplývají náležitosti, jež by měl statut obsahovat. Nejde však o taxativní výčet, nýbrž o výčet demonstrativní. Je tedy na tvůrci statutu, zda znění doplní o další body.

4.6 Vznik nebo změna statutu

Samotný proces vzniku statutu by se dal rozdělit do několika fází: vznik návrhu jeho znění, schválení akademickým senátem příslušné veřejné vysoké školy a nakonec registrace MŠMT.

Návrh na vznik nového či změnu stávajícího statutu podává rektor. Může tak učinit ze svého podnětu, z podnětu svého okolí či orgánu veřejné vysoké školy. Toto oprávnění mu

náleží z jeho zákonných pravomocí.⁹⁴ Další zmocnění rektora podat takový návrh vyplývá ze zákonných pravomocí akademického senátu veřejné vysoké školy.⁹⁵

Samotné znění obvykle netvoří rektor sám, ale ve spolupráci s dalšími osobami, obvykle jde o příslušného prorektora. Obsahové náležitosti dává demonstrativně zákon.⁹⁶ Při jeho vytváření by se mělo dbát na některá základní pravidla, jež se vyskytují v oblasti normotvorné činnosti, a tato pravidla přiměřeně v dané konkrétní situaci dodržovat a uplatňovat. Důraz by se měl klást na *přesnost a jednoznačnost* použitých výrazů. Samotný text by měl být *jasný a obsahově určitý*. Měl by být dostatečně *srozumitelný* celé veřejnosti. Struktura textu by měla být *logická*. Text by měl být přiměřeně *stručný*. Nezbytným požadavkem je samozřejmě také soulad s právními předpisy.⁹⁷

Vypracovaný návrh znění statutu předloží rektor akademickému senátu veřejné vysoké školy. Pokud s jeho zněním akademický senát veřejné vysoké školy souhlasí, schválí jej. Toto oprávnění mu poskytuje zákon.⁹⁸ Důležitým vnitřním předpisem v této oblasti je Volební a jednací řád akademického senátu veřejné vysoké školy. Ten mimo jiné obsahuje ustanovení týkající se samotného zasedání akademického senátu veřejné vysoké školy, tedy druhy zasedání (řádné a mimořádné) a jejich podmínky, celou proceduru hlasování jeho členů, způsoby hlasování a potřebná kvora pro schválení návrhu, možnost hlasování mimo zasedání, složení programu zasedání, proceduru projednávání jednotlivých bodů programu, atd.⁹⁹ Souhlas akademického senátu se zněním statutu je vyjádřen podpisem jeho předsedy. Na konci znění statutu se nachází podpis rektora a předsedy akademického senátu veřejné vysoké školy.

⁹⁴ Viz § 10 odst. 1 zákona o vysokých školách: „*V čele veřejné vysoké školy je rektor; jedná a rozhoduje ve věcech školy, pokud zákon nestanoví jinak. V případech, kdy zvláštní předpis předpokládá působnost statutárního orgánu, plní ji rektor.*“

⁹⁵ Dle § 9 odst. 1 písm. b) zákona o vysokých školách: „*Akademický senát veřejné vysoké školy na návrh rektora nebo na základě postoupení předpisu akademickým senátem fakulty schvaluje vnitřní předpisy vysoké školy a jejich součástí.*“

⁹⁶ Viz předchozí podkapitola.

⁹⁷ Podrobněji k problematice pravidel normotvorby viz SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 86-90.

⁹⁸ Dle § 9 odst. 1 písm. b) zákona o vysokých školách: „*Akademický senát veřejné vysoké školy na návrh rektora nebo na základě postoupení předpisu akademickým senátem fakulty schvaluje vnitřní předpisy vysoké školy a jejich součástí.*“ Statut veřejné vysoké školy patří totiž mezi její vnitřní předpisy.

⁹⁹ V případě UP - Volební a jednací řád AS UP obsahuje kromě výše zmíněných ustanovení pro zasedání a činnost také čl. 28, který se přímo zabývá schvalováním vnitřních předpisů UP. Obsahuje postup při schvalování vnitřního předpisu. Návrh znění, včetně důvodové zprávy, podá rektor předsedovi AS UP, který se postará o rozeslání příslušným osobám (děkani fakult, senátoři AS UP,...) a zveřejní návrh tak, aby byl přístupný všem členům akademické obce UP. Kancelář AS UP pak sbírá stanoviska členů akademické obce a zaměstnanců. Zašle je rektoru a členům legislativní komise AS. Ta vše posoudí a doporučí, zda návrh schválit nebo neschválit. Během zasedání AS UP proběhne rozprava, rektor a senátoři mohou vznášet pozměňovací návrhy. Po skončení rozpravy se k návrhu znění vnitřního předpisu a k pozměňovacím návrhům znovu vyjádří rektor. Pak proběhne hlasování AS UP. Schválený návrh znění podepisuje rektor a předseda AS UP. Podrobněji viz čl. 28 Volebního a jednacího řádu AS UP.

Pokud byl návrh znění statutu schválen akademickým senátem, musí být ještě registrován MŠMT. Žádost o registraci vnitřního předpisu podává sám rektor. MŠMT má ze zákona lhůtu devadesát dní¹⁰⁰ na rozhodnutí, zda žádosti o registraci vyhoví či nevyhoví. Pokud jí vyhoví, vyznačí registraci na stejnopisu statutu. Samotné kladné rozhodnutí o registraci však nevydá. Jeho kladný postoj k žádosti je vyjádřen samotnou registrací. Pokud se MŠMT rozhodne žádosti o registraci nevyhovět, vydá zamítavé rozhodnutí o žádosti o registraci. To učiní, pokud návrh znění statutu odporoval zákonu nebo jinému právnímu předpisu.¹⁰¹ Registrace je nezbytná, protože bez ní nenabude dané znění statutu platnost.¹⁰²

Statut je veřejně přístupný na úřední desce vysoké školy.

4.7 Statut Univerzity Palackého v Olomouci

V předchozích podkapitolách jsem popsal zákonné obsahové náležitosti statutu, jeho povahu a proces jeho vzniku. Dále jsem popsal konkrétní procesní postup na půdě Univerzity Palackého (dále jen: „UP“) pomocí Volebního a jednacího řádu AS UP. V této podkapitole se zaměřím na jeden konkrétní statut veřejné vysoké školy, a to Statut UP v Olomouci (dále jen: „Statut UP“). Budu se zabývat okamžikem jeho vzniku, konkrétním obsahem, strukturou textu a jeho přílohami.

4.7.1 Vznik Statutu UP

Současný Statut UP byl registrován MŠMT dne 21.7. 2006 pod čj. 10 742/2006-30. Od té doby byl několikrát změněn a doplněn. Jeho změny byly registrovány dne 28.2. 2007, 29.5. 2007, 11.4. 2008, 17.10. 2008, 13.3. 2009 a poslední změna byla registrována 4.11. 2010.¹⁰³

4.7.2 Obsah a struktura Statutu UP

Statut UP je složen z 60 článků. Obsah je rozdělen do 11 částí. Ještě před první částí se nachází preambule. Po samotném textu Statutu UP následují jeho přílohy.

V preambuli se nachází prohlášení AS UP, že si je vědom významu poznání, vzdělanosti a kultury pro společnost, že chce budovat UP na principech akademických svobod, že UP má

¹⁰⁰ § 36 odst. 2 zákona o vysokých školách. Svou povahou jde o lhůtu hmotně právní.

¹⁰¹ Viz § 36 zákona o vysokých školách.

¹⁰² V případě UP- pokud proběhla registrace, uvědomí o ní rektor AS UP a zveřejní jeho plné znění. Pokud dojde při projednávání žádosti o registraci k neshodě s MŠMT, bude věc znovu předložena se stanoviskem rektora AS UP a legislativní komisi UP. Pokud byla žádost MŠMT již zamítnuta, je AS UP oprávněn posoudit možnost použití opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí. Viz čl. 28 odst. 13-15 Volebního a jednacího řádu UP.

¹⁰³ Čj. registrací změn Statutu UP jsou uvedeny v jeho horní části první strany.

samosprávný charakter dle zákona, že chce umožnit přístup ke vzdělání všem, kdo o to žádá, a že se zúčastňuje mezinárodní spolupráce mezi vysokými školami.

V první části se nacházejí základní ustanovení. Vymezuje UP jako veřejnou vysokou školu univerzitního typu, její název, na základě kterého zákona vznikla, adresu jejího sídla. Dále se zabývá její činností a posláním. Za své poslání považuje šíření vzdělanosti, pěstování nezávislého vědeckého bádání a umělecké tvorby a dále péči o kulturní a vzdělanostní rozvoj lidské společnosti. Mezi činnosti, jež svobodně uskutečňuje, patří činnost tvůrčí vzdělávací, vědecká, výzkumná, vývojová, vzdělávací, umělecká či další tvůrčí činnost. Obsahuje prohlášení o podpoře různých zájmových sdružení, spolupráce s dalšími vysokými školami, poskytování informačních služeb, atd.

Část druhá se zabývá akademickou obcí. Upravuje práva a povinnosti členů akademické obce a shromáždění akademické obce. Mezi práva uvádí např. navrhopvat a volit kandidáty do akademického senátu, být zvolen za člena akademického senátu, navrhopvat kandidáty na funkci děkana či rektora, účastnit se zasedání akademických senátů atd. Mezi povinnosti člena akademické obce patří např. dodržování vnitřních předpisů UP i jejich součástí či dbát dobrého jména UP. Právo svolat shromáždění akademické obce má rektor a předseda AS UP. Ke svolání shromáždění akademické obce dojde např. před volbou rektora či u příležitosti slavnostních aktů.

Třetí část se věnuje orgánům UP. Vymezuje její samosprávné a další akademické orgány. Zabývá se jejich činností a čím jsou vázány. Popisuje AS UP, rektora, prorektory, vědeckou radu UP, disciplinární komisi UP, správní radu UP, kolegium rektora, kvestora a kolegium rektora. Uvádí jejich náplň práce, práva a povinnosti, funkce a účel a čím se jejich činnost řídí.¹⁰⁴

Ve čtvrté části se nacházejí ustanovení o studiu na UP. Popisuje studijní programy, čím se řídí podmínky přijímání ke studiu a samotné studium na UP, oblast týkající se studia cizinců na UP, poplatků spojených se studiem na UP a jejich formu a splatnost, úhrady za některé další úkony. Dále se zabývá doručováním písemností studentům do vlastních rukou, celoživotním vzděláváním a státní rigorózní zkouškou, která není součástí studia. Významnými ustanoveními zejména z pohledu studentů jsou v této části čl. 27 a 28. Ty se zabývají právy a povinnostmi studentů, jejich ubytováním a stravováním.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Vychází z § 7-16 zákona o vysokých školách.

¹⁰⁵ Článek 27 Statutu UP v oblasti práv a povinností studentů odkazuje na § 62-69 zákona o vysokých školách, které práva a povinnosti a další právní instituty studentů upravují.

Pátá část popisuje postavení členů akademické obce, přesněji řečeno akademických pracovníků a dalších zaměstnanců UP. Upravuje jejich pracovní poměr a instituty s tím spojené. Tedy výběrová řízení na jejich pozice, mzdy, habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem. Dále definuje postavení hostujících profesorů, jejich práva a povinnosti. Další zaměstnanci UP zajišťují nebo se podílejí na činnosti UP. Jsou ve vztahu k UP v pracovně právním poměru.

Část šestá se týká organizační struktury UP. Popisuje součásti UP, mezi které patří 8 fakult, 5 pracovišť, 2 účelové zařízení a 1 hospodářsko-správní středisko. Definuje postavení a působnost fakult. Kromě postavení a působnosti fakulty v § 23-33 zákona o vysokých školách jim tento statut rozšiřuje oblast, ve které jsou oprávněni jednat a rozhodovat. Jde např. o vypisování veřejných zakázek, uzavírání smluv s Grantovou agenturou České republiky, či udělování cen studentům, jež jsou na dané fakultě zapsáni.¹⁰⁶ Dále uvádí právo fakulty užívat majetek UP a upřesňuje pravomoci děkana. Kromě fakult se také zabývá postavením a působností univerzitních zařízení a pořádkem v prostorách UP.

Sedmá část se věnuje hospodaření UP. Popisuje rozpočet celé UP i jednotlivé rozpočty fakult. Uvádí pravidla pro vytváření návrhu rozpočtu, rozvržení příjmů a výdajů a pravidla rozpočtového provizoria. Kromě problematiky rozpočtů se tu dále nacházejí ustanovení týkající se majetku UP a jeho užívání. Definuje, co je to majetek, kdo je oprávněn jej užívat, pravidla pro jeho nakládání, pořizování a správu, oprávnění rektora, děkana, kvestora a vedoucího zaměstnance univerzitního zařízení v této oblasti, odpovědnost zaměstnanců za škody na majetku atd. Umožňuje zakládat nebo spoluzakládat právnické osoby a vkládat do nich univerzitní majetek. Uvádí pravidla pro hospodaření a kontrolu hospodaření.

Část osmá se týká dlouhodobého záměru, výročních zpráv a hodnocení činnosti. Definuje dlouhodobý záměr a výroční zprávy, z čeho vychází, jejich využití a aktualizace. Dále popisuje obsah, způsob a pravidla hodnocení činnosti UP, jak často se provádí, atd.

Devátá část obsahuje ustanovení týkající se akademických obřadů a symbolů. Do této oblasti patří akademické insignie, a to jak na úrovni celé univerzity, tak i na úrovni jednotlivých fakult. Patří mezi ně akademická žezla, řetězy a standarta. Dále tato část upravuje taláry UP, kdo a kdy je oprávněn je používat a kdo vede jejich dokumentaci. Poté následují ustanovení týkající se akademických obřadů, tedy slavnostní inaugurace, imatrikulace a promoce. Určuje, při jakých příležitostech se konají, co znamenají a jaká latinská oslovení akademických funkcionářů se během nich užívají. Dále se tu vyskytují

¹⁰⁶ Celý seznam rozšířených pravomocí fakulty je v čl. 37 Statutu UP se nachází v jeho čl. 37.

ustanovení upravující název univerzity, její znak a razítko. Nakonec se tu nachází úprava medailí a cen, především kdo je uděluje, kdo vede jejich dokumentaci a čím se samotné udělování řídí.

Desátá část je věnována společným ustanovením. Tato část zakotvuje úpravu razítek UP, jejich druhy, evidenci, podobu atd. Dále je tu článek týkající se úřední desky UP a jejích fakult. Popisuje, jak má být úřední deska označena, jaká oznámení se na ní vyvěšují a čím se vyvěšování řídí. Je tu ustanovení upravující předpisy UP. Patří mezi ně jak ty vnitřní předpisy uvedené v § 17 odst. 1 zákona o vysokých školách,¹⁰⁷ tak i další vnitřní předpisy, které Statut UP dle § 17 odst.1 písm. i) zákona o vysokých školách může stanovit.¹⁰⁸ Nakonec je v této části výkladové pravidlo, které je podstatné pro interpretaci celého znění tohoto statutu i jeho jednotlivých částí. Toto výkladové pravidlo uvádí: „*Ustanovení všech vnitřních předpisů UP není přípustné vykládat jinak než ve smyslu principů vyjádřených v preambuli tohoto Statutu. V případě pochybností vykládá smysl ustanovení tohoto Statutu AS UP.*“

Poslední část, část jedenáctá, se týká závěrečných ustanovení. Obsahuje zrušovací ustanovení předchozího Statutu UP v Olomouci, kdy byl tento Statut UP schválen AS UP a prohlášení, že tento Statut UP nabude platnost až dnem registrace MŠMT. Je tu seznam dat, kdy AS UP schválil změny tohoto statutu a opětovné prohlášení, že tyto změny nabudou platnosti až dnem registrace MŠMT. Nakonec je tu podpis rektora UP a předsedy AS UP.

4.7.3 Přílohy Statutu UP

Po znění samotného Statutu UP následují jeho přílohy. Jednotlivá ustanovení Statutu UP na tyto přílohy přímo odkazují. Přílohy slouží ke konkretizaci a upřesnění ustanovení Statutu UP. Statut UP má celkem pět příloh.

První příloha obsahuje výčet oborů, které se na UP uskutečňují. Je jich 19 a patří mezi ně např. právo, lékařství, filozofie, teologie, fyzika, atd.

Druhá příloha se zabývá pravidly hospodaření UP. Je rozdělena do šesti částí a má celkem 38 článků. Upravuje, jakými předpisy se UP řídí při svém hospodaření, znovu vymezuje činnosti UP, celkovou problematiku rozpočtu UP, popisuje zdroje financování UP, tvorbu fondů UP a jejich druhy, základní pravidla hospodaření, zabývá se účetnictvím, popisuje všechny daně, jež s činností UP souvisí a které je UP povinna odvádět, a odvody

¹⁰⁷ Jde o: Statut UP, Volební a jednací řád AS UP, Vnitřní mzdový předpis UP, Jednací řád vědecké rady UP, Řád výběrového řízení pro obsazování míst akademických pracovníků UP, Studijní a zkušební řád UP, Stipendijní řád UP, Disciplinární řád pro studenty UP a Řád celoživotního vzdělávání na UP.

¹⁰⁸ Jde např. o: Řád rigorózního řízení UP, Řád přijímacího řízení na UP, Řád habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem na UP, Organizační řád UP, Spisový a skartační řád UP, Řád vysokoškolské koleje UP, Řád menzy UP.

příspěvků a pojistného. Na konci této přílohy jsou další předpisy, jež souvisí s hospodařením UP. Mají formu opatření či směrnic, vydává je rektor a slouží k lepšímu řízení ekonomických činností uvnitř UP.

Třetí příloha obsahuje znak UP v černobílé verzi, v barevné verzi a vzor otisku razidla UP v černobílém provedení.

Čtvrtá příloha upravuje slib absolventa doktorského studijního programu. Tento slib je v latinském a českém znění.

Pátá příloha se věnuje anglickým a latinským ekvivalentům názvu „Univerzita Palackého v Olomouci“ a názvům jejích fakult. Vše je uspořádáno v přehledné tabulce.

4.8 Význam statutu oproti ostatním vnitřním předpisům veřejné vysoké školy

Statut patří mezi nejvýznamnější vnitřní předpisy každé veřejné vysoké školy. Upravuje základní oblasti, jež činnost veřejné vysoké školy potřebuje vymezit. Nejde jen o její název, sídlo či právního předchůdce. Obsahuje ustanovení upravující její činnost ve všech oblastech jejího fungování. Úprava postavení studentů, akademických pracovníků, akademických orgánů, organizační struktury, forem studia a akreditovaných studijních programů, pravidla pro hospodaření a používání majetku, a další oblasti, to vše je nezbytné pro její řádnou činnost. Tuto materii je třeba řádně ve vnitřní předpise zakotvit, popsat a určit. Statut ji upravuje komplexně. Jedná se o jeden vnitřní předpis, ale jeho věcná působnost je mnohem širší než je tomu u ostatních vnitřních předpisů.

Každá veřejná vysoká škola je jiná, a proto nikdy nebudou jejich statuty totožné. Jejich obsah nesmí odporovat právním předpisům, ale konkrétní znění je na každé veřejné vysoké škole.

Tím, že statut vymezuje základní instituty nezbytné pro řádnou činnost veřejné vysoké školy, by se dal považovat za nejdůležitější vnitřní předpis každé veřejné vysoké školy. Sám zákon¹⁰⁹ mu dává možnost definovat další vnitřních předpisů veřejné vysoké školy a jasně stanovuje jeho základní obsah.¹¹⁰ Zákon jej uvádí jako první ve výčtu vnitřními předpisů každé veřejné vysoké školy. V tom by se také dalo spatřit výsadní postavení statutu oproti ostatním vnitřním předpisům.

¹⁰⁹ § 17 odst. 1 písm. i) zákona o vysokých školách.

¹¹⁰ § 17 odst. 2 zákona o vysokých školách.

V oblasti jeho vzniku a platnosti je nicméně roven ostatním vnitřním předpisům veřejné vysoké školy. Zde nemá žádné výhradní postavení. Statut je obligatorní pro každou veřejnou vysokou školu. Je nemyslitelné, aby jej některá veřejná vysoká škola neměla.

5 Orgány státní správy na úseku veřejných vysokých škol

5.1 Základní vymezení orgánů státní správy na úseku veřejných vysokých škol

Veřejná vysoká škola není ryze samosprávným subjektem. Její činnost je v určitých oblastech ovlivňována subjekty, které vykonávají státní správu na úseku veřejných vysokých škol. Obvykle se jedná o státní orgán, jež státní správu vykonává přímo.¹¹¹ Takový orgán státní správy je zřízen zákonem, jeho činnost a působnost je rovněž upravuje zákon.

V oblasti veřejných vysokých škol vykonává státní správu MŠMT. Specifickou funkci plní akreditační komise.

MŠMT je zřízeno zákonem.¹¹² Je ústředním orgánem státní správy pro vysoké školy, vědní politiku, výzkum a vývoj, mezinárodní spolupráci v této oblasti, vědecké hodnosti atd.¹¹³ Jako ústřední orgán státní správy plní v rámci své působnosti úkoly stanovené v obecně závazných předpisech. Při své činnosti je povinno řídit se ústavními zákony, zákony a usneseními vlády. Předkládá ministerstvu financí podklady pro sestavení státního rozpočtu, řeší aktuální problémy, zpracovává koncepce rozvoje atd. Důležitou činnost vykonává rovněž v legislativní oblasti. Přípravuje návrhy právních předpisů týkajících se věcí, jež patří do jeho působnosti. Zabezpečuje plnění úkolů, které vyplývají z mezinárodních smluv a mezinárodní spolupráce. Je svým způsobem autonomní, ale fakticky podléhá vládě České republiky, která činnost všech ministerstev řídí, kontroluje a sjednocuje.¹¹⁴

Akreditační komise je zakotvena v zákoně o vysokých školách.¹¹⁵ Je svou povahou absolutně nezávislý správní úřad s celostátní působností.¹¹⁶ Vydává stanovisko k žádosti vysoké školy o akreditaci, na základě kterého o akreditaci MŠMT rozhodne. Způsob jednání akreditační komise je upraven Statutem akreditační komise. Ten musí být schválen vládou. Její činnost spočívá ve vydávání stanovisek, hodnocení činnosti vysokých škol a posuzování záležitostí z oblasti vysokých škol, které jí předloží ministr.

¹¹¹ Podrobněji viz SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 25n.

¹¹² Jde o zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Bývá označován za „kompetenční zákon“. Zřízení MŠMT je v § 1 odst. 1 číslo 3.

¹¹³ Viz § 7 kompetenčního zákona.

¹¹⁴ Podrobněji viz § 20-28a kompetenčního zákona.

¹¹⁵ Viz § 83-86 zákona o vysokých školách.

¹¹⁶ Tuto absolutní nezávislost omezuje vliv vlády a ministra na jejím složení. Správním úřadem de iure není, ale pro své jednání se mezi správní úřady zařazuje. Její stanovisko je totiž správním rozhodnutím. Podrobněji viz SLÁDEČEK: *Obecné správní právo*, s. 284-286.

5.2 MŠMT jako ústřední orgán státní správy na úseku veřejných vysokých škol

Konkrétní oblast působnosti MŠMT na úseku veřejných vysokých škol upravuje zákon o vysokých školách. V něm se nacházejí ustanovení upravující působnost MŠMT na dvou místech: zaprvé jde o ustanovení v části druhé, hlavě třetí,¹¹⁷ kde je upravena působnost MŠMT pouze pro veřejné vysoké školy. Druhým místem je pak část devátá,¹¹⁸ která se zabývá státní správou na úrovni všech vysokých škol, tedy nejen těch veřejných.

Ustanovení druhé části se zabývají vnitřními předpisy a akademickými orgány veřejných vysokých škol. Obsahuje ustanovení týkající se povinné registrace vnitřních předpisů MŠMT, proces registrace a následky, pokud takový vnitřní předpis odporuje zákonu nebo jinému právnímu předpisu. Dále upravuje postup řešení situace, kdy některé opatření veřejné vysoké školy nebo její součásti bude v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem. Významné je také ustanovení umožňující MŠMT omezit nebo odejmout výkon působnosti orgánů veřejné vysoké školy nebo její součásti. To může nastat v případech, kdy např. nebyl ustaven některý ze samosprávných orgánů, nebyly přijaty obligatorní vnitřní předpisy, závažným způsobem jsou porušovány povinnosti stanovené tímto zákonem atd.¹¹⁹ Při rozhodování MŠMT, zda dojde k omezení či až odebrání působnosti, hraje roli závažnost nedostatků, jejich charakter a velikost případné újmy. Působnost pak přechází na MŠMT nebo na jinou veřejnou vysokou školu, nebo na rektora.¹²⁰ Pokud pominou důvody omezení či odejmutí působnosti, MŠMT přijatá opatření zruší.

Část devátá se zabývá celkovou působností MŠMT vůči vysokým školám, matrikou studentů, uznáním zahraničního vysokoškolského vzdělání, kvalifikací a stipendii. Výčet oblastí působnosti je poměrně široký. Vnitřních předpisů vysokých škol se přímo týká jejich povinná registrace MŠMT, či metodická pomoc při přípravě znění statutu a dalších vnitřních předpisů vysoké školy a jejích fakult. Mezi další oblasti působnosti patří např. vypracování výroční zprávy o stavu vysokého školství, kontrola hospodaření veřejné vysoké školy, udělení státního souhlasu, materiální a finanční zabezpečení činnosti akreditační komise, atd.

Rozsah působnosti ministerstva odpovídá tomu, že je ústředním orgánem státní správy na úseku vysokého školství.

¹¹⁷ Jde o § 36-38 zákona o vysokých školách.

¹¹⁸ Jde o § 87-91 zákona o vysokých školách.

¹¹⁹ Viz § 38 odst. 1 zákona o vysokých školách.

¹²⁰ Podrobněji § 38 odst. 3 a 4 zákona o vysokých školách.

5.3 Akreditační komise

Akreditační komise¹²¹ je složena z 21 členů (včetně jejího předsedy a místopředsedy). Jmenuje je vláda na návrh ministra. Funkční období trvá 6 let a členové mohou být jmenováni nejvíce na dvě funkční období. Členem může být pouze bezúhonná osoba, jež je uznávána za autoritu, nesmí být rektorem, prorektorem či děkanem. Členové jsou při výkonu své funkce nezávislí. Akreditační komise jedná jako celek nebo v jednotlivých pracovních skupinách, které se zabývají určitou oblastí. Jejím hlavním úkolem je pečování o kvalitu vysokoškolského vzdělávání. Je oprávněna např. hodnotit činnost vysokých škol a kvalitu akreditovaných činností či zveřejňovat výsledky hodnocení. Jejím významným nástrojem je stanovisko, které vydává např. k žádosti o akreditaci studijního programu či ke zřízení, sloučení, splnutí, rozdělení nebo zrušení fakulty veřejné vysoké školy, určení typu vysoké školy atd.¹²²

Každý studijní program musí být akreditován. Bez akreditace nelze přijímat studenty ke studiu, konat zkoušky a vyučovat a ani nelze udělovat akademické tituly. O získání akreditace písemně žádá sama vysoká škola. Náležitosti žádosti upravuje zákon o vysokých školách.¹²³ Po obdržení žádosti ji MŠMT postoupí akreditační komisi. Akreditační komise vydá k podané žádosti stanovisko, které předá MŠMT. O udělení akreditace rozhoduje samo MŠMT do 30 dnů od obdržení stanoviska akreditační komise. MŠMT akreditaci neudělí, pokud nastanou důvody dle zákona o vysokých školách.¹²⁴ Akreditace studijního programu se uděluje nejvíce na dobu deseti let, může být ale prodloužena její platnost.

Pokud akreditační komise při své činnosti narazí na nedostatky při uskutečňování akreditovaných činností, vyzve nejdříve k jejich odstranění. Pokud odstraněny nebyly nebo šlo o závažné nedostatky, navrhne MŠMT omezení, pozastavení či odnětí akreditace. Omezení akreditace znamená pro vysokou školu zákaz přijímání nových studentů. Pozastavení má za následek zákaz konání státních zkoušek a udělování akademických titulů.¹²⁵

¹²¹ Informace z činnosti akreditační komise jsou dostupné na internetu, dostupné na: [online]. [cit. 19. listopadu 2011]. <<http://www.akreditačníkomise.cz/>>. Současnou předsedkyní je prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.

¹²² Viz § 84 zákona o vysokých školách.

¹²³ Mezi náležitosti žádosti o získání akreditace patří např. název vysoké školy, součásti studijního programu, doklady o technickém, materiálním, personálním a finančním zabezpečení, samotný záměr rozvoje studijního programu atd. Výčet všech náležitostí se nachází v § 79 odst. 1 zákona o vysokých školách.

¹²⁴ Zákonný výčet důvodů pro neudělení akreditace se nachází v § 79 odst. 5 zákona o vysokých školách. Mezi ně patří např. to, že uskutečnění studijního programu není materiálně, technicky, finančně či personálně zabezpečeno.

¹²⁵ Podrobněji viz § 85 zákona o vysokých školách.

Podání k akreditační komisi se činí prostřednictvím MŠMT. To také zabezpečuje její činnost po stránce materiální a finanční.

6 Úprava materie náležící do statutu na Humboldtově univerzitě v Berlíně

6.1 Stručné vymezení Humboldtovy univerzity v Berlíně a jejích vnitřních předpisů

Humboldtova univerzita byla založena roku 1810 a je nejstarší berlínskou univerzitou. Svůj název nese po významném jazykovědci a reformátorovi školství Wilhelmu von Humboldtovi. Na této univerzitě v minulosti působily takové osobnosti, jako např. G. W. F. Hegel, A. Schopenhauer, A. Einstein či R. Schumann. Má jedenáct fakult, mezi které patří např. právnická, teologická, filozofická. V současné době na ní studuje okolo 30 000 studentů.

Humboldtova univerzita v Berlíně má řadu vnitřních předpisů.¹²⁶ Základním vnitřním předpisem je *Verfassung der Humboldt-Universität zu Berlin*. Dalším významným vnitřním předpisem je *Allgemeine Satzung für Studien- und Prüfungsangelegenheiten*, který upravuje studijní a zkušební záležitosti. Mezi ostatní vnitřní předpisy patří studijní řády, zkušební řády, promoční řády atd. Tyto vnitřní předpisy se liší orgánem, který je přijímá, liší se materií úpravy a obsahovou strukturou. Veškeré vnitřní předpisy musí být v souladu se zákonem o vysokých školách spolkové země Berlín.¹²⁷

6.2 Verfassung der Humboldt-Universität zu Berlin

Tento předpis je základní vnitřní předpis Humboldtovy univerzity. Upravuje podobné záležitosti, jako statut v České republice. Při doslovné interpretaci jeho názvu se dá nazvat „*Ústavou Humboldtovy univerzity*“. Do roku 1990 byl označen jako „Statut“. Skládá se z 10 částí, je členěn do 45 §.

Byl přijat koncilem Humboldtovy univerzity dne 25.11. 2005 a byl několikrát měněn. Před zněním samotných částí se nachází preambule. V ní se nachází proklamativní prohlášení významu a podstaty univerzity a akademické svobodě v současné době.

Část A upravuje vztah spolkové země k univerzitě v oblasti personální a ekonomické. Popisuje v jakých oblastech vykonává spolková země právní dohled na činnost univerzity. Je to nejkratší část tohoto vnitřního předpisu.

Část B popisuje kuratorium. Jedná se o univerzitní orgán, který je složen z devíti členů,

¹²⁶ Dostupné na: [online]. [cit. 19. února 2012]. <<http://www.hu-berlin.de/studierende/interessierte/gesetzgrund>>.

¹²⁷ Berliner Hochschulgesetz (BerlHG), ve znění ze dne 26.7. 2011. [online]. [cit. 19. února 2012]. Dostupný na: <<http://gesetze.berlin.de/default.aspx?btsearch.x=0&btsearch.y=0&words=BerlHG>>.

jež mají hlasovací právo. Popisuje, kdo může být jeho členem a kdo má právo člena na funkci navrhnout. Jeho zasedání se účastní prorektoři. Ti mají právo během zasedání ústně vystoupit. Funkční období trvá u studenta dva a u ostatních osob čtyři roky. Mezi jeho pravomoci patří kontrola rozpočtu, projednání střednědobých investičních plánů, podávání strategických podnětů k rozvoji univerzity, navrhování kandidátů na pozici rektora atd.

Část C se zabývá akademickým senátem a koncilem. Akademický senát je složen z 25 členů, přičemž je přesně určeno, kolik členů je z řad studentů, akademických pracovníků či jiných pracovníků. Dále je tu výčet osob, jež mají právo na zasedání ústně vystoupit či podat nějaký návrh. Mezi pravomoci patří podávat návrhy a vydávat usnesení, např. k rozpočtovému plánu univerzity, ke zřízení a zrušení studijních postupů atd. Kromě toho je oprávněn poskytovat různá vyjádření. Akademický senát ze svých členů tvoří komise, které mají pomocnou úlohu ve vztahu k rektoru. Koncil je složen z 61 členů. Schvaluje tento vnitřní předpis, projednává roční zprávu o činnosti rektora atd. Z jeho středu je zvolen jeho předseda a zástupci.

Část D popisuje vedení univerzity. Upravuje, které pravomoci, práva a povinnosti má předseda a předsidium. Definuje členy předsidia, délku funkčního období a způsob vzniku jejich funkce. Předseda zastupuje univerzitu. Jeho zástupci jsou vicepředsedové. Ti jsou tři nebo čtyři. Předseda je odpovědný za plnění potřeb univerzity, svými rozhodnutími se snaží zachovávat pořádek na akademické půdě, je oprávněn převádět své funkce na vicepředsedy a vykonává další funkce, které mu tento vnitřní předpis ukládá. Vicepředsedové jsou na návrh kuratoria voleni většinou členů konzila. Pokud není dosaženo většiny hlasů v prvním kole voleb, koná se za daných podmínek následně kolo druhé. Jejich funkční období je pětileté a opětovné zvolení je možné. Funkce předsedy přibližně odpovídá funkci rektora české vysoké školy.

Část E se věnuje fakultám a ostatním univerzitním vědeckým zařízením. Stanovuje jejich orgány, vztah k univerzitě, přenos určitých kompetencí na fakulty, úkoly a kompetence děkanátu, zřízení a fungování komisí fakult, personální problematiku na fakultách a celkový rozpočet univerzity.

V části F je upravena problematika členství a spoluměření. To se týká působení akademických pracovníků na více fakultách, hlasovacího práva, dalších činností akademických pracovníků po dosažení určité věkové hranice, udělování pracovních pozic, rozdělení profesorů na určité skupiny, čestná členství atd.

Část G popisuje rovnoprávnost. Upravuje zákaz diskriminace na univerzitě, zastoupení žen, jejich práva a způsob volby, náhradu osobních výdajů a povinnost uvádět ve vnitřních

předpisech názvy pozic a funkcí také v ženském tvaru.

Část H obsahuje ustanovení týkající se gremií, která slouží k akademické samosprávě. Popisuje práva jejich členů, jednací řád gremií a suspenzivní hromadné veto. Jednací řád přijímají sama gremia.

Část I upravuje funkce a úkoly univerzitní knihovny, archivu a univerzitních sbírek.

Část J se věnuje přechodným a závěrečným ustanovením. Určuje, které vnitřní předpisy pozbyly účinnosti, a stanovuje datum, kdy tento vnitřní předpis nabyl účinnost. To se stalo den po zveřejnění v Amtlichen Mitteilungsblatt der Humboldt Univerzitä zu Berlin. Případné změny tohoto předpisu musí být učiněny jen se souhlasem většiny členů koncilu, po dodržení předepsaného postupu a následného zveřejnění v Amtlichen Mitteilungsblatt der Humboldt Univerzität zu Berlin.

Tento vnitřní předpis je bez příloh.

6.3 Allgemeine Satzung für Studien- und Prüfungsangelegenheiten

Tento vnitřní předpis není tak významný, jako předcházející vnitřní předpis. Upravuje ale záležitosti, které se vyskytují ve statutu v České republice. Byl přijat akademickým senátem 29.8. 2006. Je členěn do sedmi částí, obsahuje celkem 49 §.

Před první částí se nacházejí proklamativní prohlášení týkající se činnosti a organizace univerzity, průběhu studia, možnosti mezinárodního studia, kvality výuky atd.

Popisuje přístup ke studiu, přijetí ke studiu, potvrzení o studiu, typy studia, studium žáků, poplatky a příspěvky, imatrikulaci a záležitosti s ní spojené, změny studijních oborů a plánů, organizaci a výstavbu studia, přítomnost při výuce, zkušební komise, známky a jejich systém, zkušební jazyk, zkoušky, možnost a podmínky opakování zkoušek, dodatečné odnětí studijního stupně, nápravu chyb, možnosti dalšího vzdělávání, atd.

Na konci stanovuje svoji účinnost, která nastane den po zveřejnění v Amtlichen Mitteilungsblatt der Humboldt Univerzität zu Berlin.

Je taktéž bez příloh.

6.4 Stručná komparace s českým statutem

Obě úpravy (česká i německá) mají podobné obsahové zaměření. Popisují základní právní instituty a jejich působení v terciárním sektoru vzdělávání. Úpravy vznikají na základě samosprávné kompetence jednotlivých orgánů vysoké školy. Obě musí být v souladu

s právním řádem, zvláště s vysokoškolským zákonem. Zavazují subjekty konkrétní vysoké školy. Jejich znění je dostupné veřejnosti. Česká i německá úprava je členěna přehledně, logicky a v jejich úvodu je vždy preambule. Obě úpravy se snaží chránit akademické svobody a význam vzdělání ve společnosti.

Jejich odlišnosti se nacházejí v subjektu, který je přijímá a v následné povinnosti registrace těchto vnitřních předpisů. Na rozdíl od české úpravy, ta německá se nevyskytuje jen v jednom předpise. Německá úprava vnitřních předpisů rozlišuje různé vnitřní předpisy, které se mezi sebou liší svým významem a subjektem, který je vydává. Rozdíly oproti české úpravě po stránce obsahové nejsou nijak výrazné, za zmínku stojí ustanovení v části G Verfassung der Humboldt-Universität zu Berlin, které upravuje povinnost uvádět názvy pozic a funkcí také v ženském tvaru. Názvy orgánů a míra jejich pravomocí je taktéž rozdílná.

7 Úvahy de lege ferenda o statutu

Současná zákonná úprava statutu, jeho obsahových náležitostí, procesu vzniku a jeho povahy je upravena zákonem o vysokých školách, jenž nabyl účinnost v roce 1998. Ten svou úpravou navázal na vysokoškolský zákon z roku 1990. V té době se jednalo o poměrně kvalitní právní předpis, ale postupem času se stále více začaly ukazovat jeho nedostatky. V současné době je zákonu vytýkána příliš podrobná regulace vnitřních poměrů veřejných vysokých škol, která neodpovídá evropskému standardu ani legislativním doporučením Rady EU pro oblast vysokého školství, nedostatečná úprava mezi státem a vysokými školami, mezi veřejnými vysokými školami a jejich součástmi, nedostatečná úprava v rámci cílů Boloňského procesu a mnohé další nedostatky. Krom toho současná právní úprava svou detailní úpravou veřejných vysokých škol neodpovídá trendu, který svým členům doporučila Rada Evropy v Legislativním programu reforem vysokého školství a výzkumu, jež probíhal v letech 1994-2000.

Z těchto důvodů došlo v Programovém prohlášení vlády ze dne 4.8. 2010 k přijetí závazku provést reformu vysokého školství. Na základě usnesení vlády č. 69 ze dne 26.1. 2011 byla ministru uložena povinnost předložit do konce roku 2011 věcný záměr nového vysokoškolského zákona. Tak se také stalo a tento věcný záměr vyvolal velkou a vzrušující debatu veřejnosti a nesouladné přijetí u vysokých škol.¹²⁸

Reforma vysokého školství dle věcného záměru stojí na třech základních pilířích: diverzifikace vysokých škol, zabezpečení kvality jejich činností a na efektivním využití soukromých a veřejných finančních zdrojů. Snaží se o to, aby nový vysokoškolský zákon byl jako *lex specialis* v souladu se správním řádem. Je to komplexní reforma, jež má mimo jiné upravovat lepší rozdělení státní správy a samosprávy v sektoru vysokých škol, účinnější zajištění kvality vzdělávacího procesu, důslednější uplatnění principu autonomie vysoké školy, posílení její odpovědnost za dosažené výsledky vzdělávací činnosti, má upustit od detailní regulace vnitřních poměrů na veřejné vysoké škole, zřízení Národní akreditační agentury, upravení orgánů veřejných vysokých škol a jejich kompetencí atd. Zákon má být vypracován na principu minimální regulace, tedy zákonem se upraví jen ty otázky, které je nezbytné ve veřejném zájmu upravit.

Pojetí vnitřních předpisů veřejných vysokých škol se má razantně změnit. Má dojít ke značnému posílení významu statutu. Ten by měl upravovat vnitřní organizaci veřejné vysoké

¹²⁸ ČTK. *Reformu odmítlo 20 z 26 univerzit*. Učitel'ské noviny, 2012, roč. 115, č. 2, s. 5, DOUBRAVA, Lukáš. *Akademické senáty univerzit odstartovaly odpor vůči MŠMT*. Učitel'ské noviny, 2012, roč. 115, č. 4, s. 16-17.

školy. Jednalo by se o základní vnitřní předpis každé veřejné vysoké školy. Zákon by stanovil jeho obsahové náležitosti tak, aby obsahoval úpravu nezbytnou pro fungování a pro zajištění kvality vzdělání. Na návrh rektora by jej schválil akademický senát veřejné vysoké školy. Po jeho schválení by jej na návrh rektora schválila rada veřejné vysoké školy. K tomu, aby nabyl platnosti se dále vyžaduje jeho registrace MŠMT. Veřejná vysoká škola bude moci ve svém statutu či v jiném vnitřním předpise (který statut zavede) upravit vše, co nebude v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem. Mohl by upravovat počet členů akademického senátu veřejné vysoké školy, délku jejich funkčního období, způsob volby, definoval by poslání a cíle veřejné vysoké školy, rozpracoval by systém organizace a vnitřní správy na veřejné vysoké škole, definoval by výši školného, atd.

Ostatní vnitřní právní předpisy se na rozdíl od statutu nebudou muset registrovat na MŠMT, ale budou muset být oznámeny MŠMT do určité lhůty. MŠMT bude moci takový vnitřní předpis zrušit (celý nebo jeho část), pokud bude v rozporu s právním předpisem.¹²⁹

Domnívám se, že s nutností reformy terciárního sektoru vzdělávání je třeba souhlasit. Současná úprava je již zastaralá a nekomplexní. Při přípravě by ale mělo MŠMT více spolupracovat se zástupci vysokých škol. Projednávání věcného záměru k novému zákonu o vysokých školách je velmi emotivní. Vznikají rozpory o jeho náplni mezi představiteli MŠMT a zástupců vysokých škol.¹³⁰

Představa MŠMT o posílení významu statutu, co se týče jeho postavení mezi ostatními právními předpisy i co do jeho obsahu, by mohla být pozitivní. Byl by opravdu základním vnitřním předpisem, upravoval by ty nejpodstatnější věci, které se týkají fungování veřejné vysoké školy. Záruku jeho kvalitního obsahu by dával jak zákon, tak také proces jeho vzniku a registrace. K modelu schválení statutu, který máme dnes, se tu přidává ještě souhlas rady veřejné vysoké školy. Taková rada by na rozdíl od akademického senátu veřejné vysoké školy nebyla složena jen z členů příslušné akademické obce, o jejíž statut jde. Došlo by tak k posílení kontroly kvality obsahu orgánem, který je složen nejméně jednou třetinou z členů, jež do příslušné akademické obce nepatří. Problematické nicméně je, že jednu třetinu členů navrhuje sám ministr. Tak by mohla být teoreticky ovlivněna činnost rady veřejné vysoké školy a možnost politických vlivů na její činnost.

V současné době statut upravuje poměrně velkou část záležitostí, jež mají podstatný vliv na fungování příslušné veřejné vysoké školy. Rozšířením jeho obsahových náležitostí a

¹²⁹ Viz věcný záměr zákona o vysokých školách ze dne 9.9. 2011 a ze dne 21.11. 2011.

¹³⁰ Možné vyústění situace nabízí DOUBRAVA, Lukáš. *RVŠ možná navrhne vlastní zákon*. Učitelství noviny, 2012, roč. 115, č. 9, s. 4.

posílením jeho významu jak mezi vnitřními předpisy, tak mezi předpisy upravující činnost veřejných vysokých škol, klade ještě větší důraz na kvalitu jeho konkrétního znění a procesu jeho tvorby. S tím nedílně souvisí také požadavek na zákonodárce, aby v případě, kdy si přeje, aby statut měl takový podstatný význam, dokázal v novém zákoně o vysokých školách dobře definovat obsahové náležitosti statutu a oblast samosprávy veřejných vysokých škol.

Posílení významu statutu by bylo pozitivní také z hlediska vlastní odpovědnosti každé veřejné vysoké školy na kvalitě vzdělávací činnosti a na tvorbě statutu. Posílením možnosti vlastní úpravy činnosti vzroste zájem vysoké školy na tom, aby její činnost byla co nejkvalitnější a do budoucna perspektivní. Jde tedy o vnitřní motivaci, kterou by rozšíření významu statutu přineslo.

Pokud pomineme představu právní úpravy statutu tak, jak je v současné době navržena MŠMT ve věcném záměru zákona o vysokých školách, mohla by být budoucí změna právní úpravy statutu méně rozsáhlá. Statut je v současné době zákonem upraven poměrně přesně. Jeho obsahové náležitosti, proces vzniku a jeho význam jsou jasně dány a tento právní institut nutně významnou reformu nepotřebuje. Změny úpravy statutu ale souvisí s právními instituty, jež reformu vyžadují. Úpravy v oblasti samosprávy v sektoru veřejných vysokých škol či jejich samosprávných orgánů souvisí se statutem a jejich změna jej určitým způsobem také ovlivní. Musí tedy dojít k určité úpravě právního institutu statutu. Je ovšem otázkou, do jaké hloubky musí být jeho změny provedeny a zda se statutu má přisoudit větší význam, než který nezbytně vyžaduje.

Při každé zákonné změně statutu by měl zákonodárce dbát na to, aby jeho úprava byla nejen v souladu s ústavním pořádkem, ale také v souladu s cíly a úkoly, které vysoké školy ve společnosti mají. Neměl by ovlivňovat jejich činnost nad míru nutnou v rámci veřejného zájmu společnosti na řádném výkonu subjektů terciárního vzdělávání.

Závěr

V diplomové práci jsem se zabýval rozbořením statutu veřejné vysoké školy (dále jen: „statut“). Před samotnou analýzou tohoto právního institutu bylo nutné pro lepší pochopení a uvedení do problematiky vymezit právní rámec, historii a pojmy užívané v sektoru terciárního vzdělávání.

V první kapitole jsem se věnoval historii vysokého školství. Stručně jsem popsal vznik univerzit na evropské půdě a následně jsem se zaměřil na historii zdejší olomoucké univerzity. To jsem doplnil dějinami výuky práva na olomoucké univerzitě. V této kapitole jsem se dále zabýval právním rámcem vysokého školství. Popsal jsem jednotlivé právní předpisy a jejich význam. Seřadil jsem je podle jejich právní síly a podle jejich významu. V oblasti podzákoných předpisů jsem vždy pro názornost uvedl několik příkladů, protože pro jejich velké množství nebylo možné a vhodné uvést všechny.

Ve druhé kapitole jsem se věnoval vysokým školám. Nejdříve jsem se zabýval právem na vzdělání na vysoké škole v kontextu s judikaturou Ústavního soudu České republiky. Dále byly podrobně definovány pojmy z oblasti vysokých škol, jako např. druhy a typy vysokých škol, akademická obec, studenti a akademičtí pracovníci atd. Nakonec došlo pro následné srovnání v dalších kapitolách ke stručnému popsání soukromé a státní vysoké školy. U každého druhu jsem si vybral jednu konkrétní vysokou školu a podal její charakteristiku.

Třetí kapitola se týkala veřejných vysokých škol. Na úvod jsem se zabýval zřízením a působností veřejné vysoké školy. Hlavním těžištěm této kapitoly byla úprava orgánů veřejné vysoké školy. Vymezil jsem je, popsal jejich význam, pravomoci a úlohy. Dále jsem popsal součásti veřejné vysoké školy, její majetek a způsob jejího financování a stručně jsem vymezil její vnitřní předpisy. Veškeré právní instituty jsem se pro názornost snažil konkrétně demonstrovat na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Čtvrtá kapitola se zabývá statutem. Jde o základní kapitolu celé diplomové práce. Nejdříve jsem vymezil pojem „statut veřejné vysoké školy“ a provedl jeho základní charakteristiku. Zabýval jsem se statutem jako jedním ze statutárních předpisů, charakterizoval statutární předpisy a provedl jejich rozdělení do skupin. Z tohoto pohledu je postavení statutárních předpisů rozličné a na jejich povahu nepanuje mezi právní veřejností stejný názor. Dále jsem se věnoval vnitřním předpisům z pohledu teorie práva. Následně jsem se ve stručnosti analogicky zabýval časovou, místní, osobní a věcnou působností statutu. Poté jsem vymezil zákonem stanovené obsahové náležitosti, jež každý statut musí mít. Popsal jsem vznik a změnu statutu. Samotný proces jsem rozdělil do několika fází, které jsem následně

podrobněji rozpracoval. Aby tato kapitola nebyla jen čistě teoretická, zabýval jsem se následně Statutem Univerzity Palackého v Olomouci. Nejdříve jsem popsal jeho vznik a registraci a následně jeho obsah a strukturu. Každou jeho část jsem stručně charakterizoval. Poté jsem totéž provedl u jeho příloh. Na konci této kapitoly jsem se zabýval významem statutu ve vztahu k ostatním vnitřním předpisům, které veřejná vysoká škola obligatorně má.

V páté kapitole jsem se věnoval orgánům státní správy na úseku veřejných vysokých škol. Provedl jsem jejich základní vymezení a charakteristiku. Poté jsem se podrobněji věnoval ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy jako ústřednímu orgánu státní správy na úseku terciárního vzdělání a akreditační komisi, která rovněž plní určité funkce na úseku veřejných vysokých škol.

Šestá kapitola popisuje materii, jež náleží do statutu, na Humboldtově univerzitě v Berlíně. Snažil jsem se provést srovnání české a zahraniční úpravy problematiky statutu. Vybral jsem si jednu z nejznámějších německých univerzit, Humboldtovu univerzitu v Berlíně. Stručně jsem tuto univerzitu popsal a vymezil její vnitřní předpisy. Následně jsem se zaměřil na ty, které svým obsahem odpovídají českému statutu. Charakterizoval jsem je po stránce obsahové tak, jak tomu bylo u Statutu Univerzity Palackého v Olomouci. Nakonec jsem pro orientaci provedl stručnou komparaci české a německé úpravy.

V sedmé kapitole jsem se pokusil o úvahy *de lege ferenda* a o možnostech budoucího vývoje problematiky statutu. Charakterizoval jsem současný věcný záměr k budoucímu novému vysokoškolskému zákonu. Zabýval jsem se změnami, které navrhuje, a celkovou představou právní úpravy statutu. Provedl jsem úvahy o nutnosti změn, o jejich rozsahu a důvodech.

Problematika statutu je poměrně rozsáhlá. Bohužel v odborné literatuře jí není věnována téměř žádná pozornost. Pokud se jí už některý autor věnuje, často jen stručně vymezí obsahové náležitosti (které jsou v zákoně) a stručnou charakteristiku statutu nebo obecně vnitřních předpisů vysokých škol. A to je škoda, neboť dle mého názoru by problematice statutu mělo být věnováno více prostoru. Totéž se týká ingerence státní správy do samosprávné pravomoci veřejných vysokých škol.

Oblast judikatury se samozřejmě týká také sektoru vysokých škol.¹³¹ Ale ani zde není judikatura příliš bohatá. Pokud jde o statut, v současné době judikaturu s tímto právním institutem přímo související téměř nemáme.

¹³¹ Souhrnnou publikací zabývající se judikaturou v oblasti školství je: PODHRÁZKÝ, Milan. Přehled judikatury z oblasti školství. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 430 s.

V poslední době panuje čilý veřejný ruch¹³² v otázce připravovaného nového vysokoškolského zákona. Je mu vytýkána řada nedostatků. O nutnosti reformy vysokého školství existuje veřejná shoda, ale o konkrétní podobě této reformy již ne. Příprava nového vysokoškolského zákona vyžaduje větší konzultaci přímo se zástupci vysokých škol a zhodnocení zahraničních úprav.¹³³ Navrhované posílení významu statutu je vcelku pozitivní, ale vyžaduje ještě konkrétnější dopracování vztahů s dalšími právními instituty.

V diplomové práci jsem se snažil charakterizovat statut ve všech možných souvislostech. Aby práce nebyla jen čistě teoretická, snažil jsem se vždy konkrétní problematiku popsat na konkrétním příkladě. Jako student Univerzity Palackého v Olomouci jsem zvolil právě ji.

Z důvodu širšího pohledu na problematiku statutu jsem se rozhodl zabývat také zahraniční právní úpravou. Vybral jsem si úpravu německou. I přes logické rozdíly mají obě úpravy mnoho společného. Originální názvy vnitřních předpisů, orgánů a sbírky na Humboldtově univerzitě v Berlíně jsem nechal v originálním znění. Pokud šlo daný pojem přiblížit českému významu, učinil jsem tak.

Základním pramenem diplomové práce byl zákon o vysokých školách. I přes dnes mu vytýkané nedostatky problematiku statutu a činnost ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na úseku veřejné vysoké školy upravuje dobře, přehledně a dle mého názoru dostatečně.

Statut je nejdůležitějším vnitřním předpisem veřejné vysoké školy a jeho obsah a význam by měl být více znám členům příslušné akademické obce.

¹³² ČTK. *Protesty proti vysokoškolské reformě pokračují*. Učitelství noviny, 2012, roč. 115, č. 8, s. 5.

¹³³ DOUBRAVA, Lukáš. *Zástupcům RVŠ se nelíbí, jak MŠMT naložilo s jejich připomínkami*. Učitelství noviny, 2012, roč. 115, č. 2, s. 5.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BLAŽEK, Pavel a kol. *Správní právo (zvláštní část)*. 4. doplněné vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2003. 348 s.

GADASOVÁ, Dalimila. *Vysoké školy*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga. a kol. *Správní právo, zvláštní část*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 416 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: Obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 837 s.

HORÁK, Josef, KRATOCHVÍL Milan. *Nástin dějin pedagogiky*. 3. vydání. Liberec: Technická univerzita, 2001. 121 s.

JANIŠOVÁ, Jana. *Dějiny právního vzdělávání na olomoucké univerzitě*. In HRUŠÁKOVÁ, Milana (ed). *20 let obnovené právnické fakulty v Olomouci* 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 144 s.

JURNÍKOVÁ, Jana. *Správní právo: zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 399 s.

JŮVA, Vladimír sen. a jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. 4. rozšířené vydání. Brno: Paido, 1997. 76 s.

KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a k Listině, 2. díl*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 1441 s.

KUBŮ, Lubomír, HUNGR, Pavel, OSINA, Petr. *Teorie práva*. Praha: Linde, 2007. 335 s.

NAVRÁTIL, Jan. *Kapitoly z dějin olomoucké univerzity 1573-1973*. 1. vydání. Ostrava: Profil 1973, 371 s.

PODHRÁZKÝ, Milan. *Přehled judikatury z oblasti školství*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 430 s.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: ASPI, 2009. 463 s.

Judikatura:

nález Ústavního soudu ze dne 17. května 1994, sp. zn. Pl. ÚS 36/93

nález Ústavního soudu ze dne 14. září 1995, sp. zn. Pl. ÚS 32/95

usnesení Ústavního soudu ze dne 1.7. 2008, sp. zn. IV ÚS 981/08

usnesení Ústavního soudu ze dne 22. července 2009, sp. zn. III. ÚS 1341/09

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. prosince 2008, sp. zn. 9 As 16/2008

rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. dubna 2003, čj. 28 Ca 152/2001 – 58 (rozhodnutí č. 90/2004 Sb., 2. sešit ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu)

Právní předpisy:

usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů

zákon Prozatímního národního shromáždění č. 35/1946 Sb., o obnovení univerzity v Olomouci, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů

Gesetz über die Hochschulen im Land Berlin, (GVBl. S. 378)

Internetové zdroje:

<<http://www.msmt.cz/file/11075>>

<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyrocnizpravy-1>>

<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/prehled-verejnych-soukromych-skol>>

<<http://www.unob.cz/dokumenty/Default.aspx>>

<<http://www.mvso.cz/>>

<<http://www.unob.cz/Default.aspx>>

<<http://www.upol.cz/univerzitetni-organy/>.

<<http://www.upol.cz/univerzitetni-organy/spravni-rada/>>

<<http://www.akreditacnikomise.cz/>>

<<http://www.hu-berlin.de/studierende/interessierte/gesetzgrund>>

<<http://gesetze.berlin.de/default.aspx?btsearch.x=0&btsearch.y=0&words=BerlHG>>

Odborné časopisy:

ČTK. *Reformu odmítlo 20 z 26 univerzit.* Učitelství, 2012, roč. 115, č. 2, s. 5.

ČTK. *Protesty proti vysokoškolské reformě pokračují.* Učitelství, 2012, roč. 115, č. 8, s. 5.

DOUBRAVA, Lukáš. *Akademické senáty univerzit odstartovaly odpor vůči MŠMT.* Učitelství, 2012, roč. 115, č. 4, s. 16-17.

DOUBRAVA, Lukáš. *RVŠ možná navrhne vlastní zákon.* Učitelství, 2012, roč. 115, č. 9, s. 4

DOUBRAVA, Lukáš. *Zástupcům RVŠ se nelíbí, jak MŠMT naložilo s jejich připomínkami.* Učitelství, 2012, roč. 115, č. 2, s. 5.

Shrnutí

Tato diplomová práce upravuje problematiku statutu veřejné vysoké školy jako právního institutu v celé jeho šíři a souvislostech.

Před zpracováním samotného tématu práce je věnována pozornost historii vysokého školství. Ta je zaměřena na vznik univerzit v Evropě a na dějiny univerzity v Olomouci. Dále je uveden a zpracován právní rámec vysokého školství. Následuje úprava vysokých škol, jejich druhů, právních institutů, právo na vzdělání a popis vysokých škol soukromých a státních. Na to navazuje úprava veřejných vysokých škol, kde je hlavní důraz kladen na pravomoci, složení a úlohy jejich orgánů.

Úprava statutu veřejné vysoké školy je nejdůležitější část celé práce. Vysvětluje samotný pojem statutu veřejné vysoké školy, provádí jeho základní charakteristiku, popisuje jeho vlastnosti jako statutárního předpisu, pohled na vnitřní předpisy z pohledu teorie práva, jeho působnost a její druhy, zákonem stanovené obsahové náležitosti a proces jeho vzniku. Následuje podrobný popis obsahu Statutu Univerzity Palackého v Olomouci včetně jeho příloh a zhodnocení statutu ve vztahu k jiným vnitřním předpisům veřejné vysoké školy.

Dále se práce zabývá orgány státní správy na úseku vysokých škol, kde je pozornost věnována ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a akreditační komisi. Poté je popsána zahraniční právní úprava, která je zaměřena na vnitřní předpisy Humboldtovy univerzity v Berlíně. Konec práce je věnován úvahám de lege ferenda a možnostem budoucího vývoje problematiky právního institutu statutu veřejné vysoké školy.

Summary

The diploma thesis concerns the issue of a statute of public university in all its breadth and context.

Before processing of the work itself, thesis is focused on the history of higher education. This part is dedicated to the emergence of universities in Europe and to the history of Palacký University. Furthermore the legal framework of higher education is given. This framework is followed by the description of universities, their categories, law institutes, right to education and the description of private and state universities. The thesis continues in the characterization of public universities. There is emphasized their authority, composition and role of their bodies.

The area of a statute of a public university is the main part of the thesis. This part explains the concept of a statute of a public university, gives its basic characteristic, describes its attributes as a statutory regulation, describes the view of internal regulation by theory of law, describes the effect of a statute and its kinds, describes the statutory content requirements and the process of its creation. A detailed description of the statute and its supplement of Palacký University follows. A relationship of this statute to another internal regulation is also given.

The diploma thesis deals also with state authorities, especially with Ministry of education, youth and sports and Accreditation committee. Afterwards foreign legal regulation is described. This description is focused on internal regulation of Humboldt university in Berlin. The final part of the thesis is dedicated to the options of future developments in the area of legal regulation of a statute of a public university.

Seznam klíčových slov / Key words

akademické orgány / academic bodies

akreditační komise / accreditation commission

ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy / ministry of education, youth and sports

statut veřejné vysoké školy / statute of public university

Univerzita Palackého v Olomouci / Palacký Univerzity, Olomouc

veřejná správa / public administration

veřejná vysoká škola / public university

vnitřní předpis / internal regulation

vysoká škola / university

Přílohy

Příloha č. 1: Registrace Statutu UP ze dne 21.7. 2006.

Vnitřní předpisy Univerzity Palackého v Olomouci

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy registrovalo podle § 36 odst. 2 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), dne 21. července 2006 pod čj. 10 742/2006-30 Statut Univerzity Palackého v Olomouci.

Ing. J. Beneš, CSc.
ředitel odboru vysokých škol

Statut Univerzity Palackého v Olomouci ze dne 21. července 2006

Preambule

Akademický senát Univerzity Palackého v Olomouci vědom si významu poznání, vzdělanosti a kultury pro lidstvo, chtěje budovat svoji univerzitu na principech akademických svobod a odpovědnosti, jakožto základech činnosti vědecké a pedagogické, máje na zřeteli samosprávný charakter své univerzity a její zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, uznanou a nezpochybnitelnou nezávislost na veškerých mocenských nebo politických strukturách, naplněn snahou umožnit přístup ke vzdělání všem, kdož po něm touží, hlásíce se k myšlence celosvětové spolupráce vysokých škol nejen jako základu mezinárodního vědeckého výzkumu, ale především jako předpokladu výchovy nových generací k porozumění a toleranci, se usnesl podle § 9 odst. 1 písm. b) a § 17 odst. 1 písm. a) zákona o vysokých školách na tomto Statutu Univerzity Palackého v Olomouci:

Příloha č. 2: Registrace poslední změny Statutu UP ze dne 4.11. 2010.

Vnitřní předpisy Univerzity Palackého v Olomouci

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy registrovalo podle § 36 odst. 2 a 5 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), dne 4. listopadu 2010 pod čj. 18 627/2010-30 změny Statutu Univerzity Palackého v Olomouci.

.....
doc. Ing. V. Vinš, CSc.
ředitel odboru vysokých škol

VI. ZMĚNY STATUTU UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

Článek 1

Statut Univerzity Palackého v Olomouci se mění takto:

1. V čl. 14 odst. 5 se za písmeno b) vkládá nové písmeno c), které zní:

„c) zajišťuje realizaci investiční výstavby UP,“.

Dosavadní písmena c) až e) se označují jako písmena d) až f).

2. V čl. 40 odstavec 1 zní:

„1) UP hospodaří podle svého rozpočtu příjmů a výdajů, který nesmí být sestaven jako deficitní. Příjem rozpočtu se pro účely tohoto předpisu rozumí veškeré výnosy, o nichž je v daném období účtováno v souladu s platnými právními předpisy a rovněž tak i příjmy z přijatých úvěrů; výdajem rozpočtu se pro účely tohoto předpisu rozumí veškeré náklady, o nichž je v daném období účtováno v souladu s platnými právními předpisy a rovněž také i splátky přijatých úvěrů.“.

3. V čl. 40 odstavec 4 zní:

„4) Návrh rozpočtu UP vychází ze zásad dlouhodobých pravidel rozdělování příjmů UP, které po schválení AS UP stanoví rektor. V souvislosti se schvalováním rozpočtu stanoví AS UP na návrh rektora konkretizaci těchto pravidel pro daný kalendářní rok a dále může též na návrh rektora stanovit ukazatele důležité z hlediska tvorby a čerpání vybraných položek rozpočtu.“.

4. V čl. 40 odstavec 5 zní:

„5) Při rozdělování příjmů UP se přihlíží zejména k dosaženým výsledkům vzdělávací, vědecké a výzkumné činnosti, k dlouhodobému záměru UP a dlouhodobým záměrům fakult, k typu a finanční náročnosti akreditovaných studijních programů a programu celoživotního vzdělávání a k počtu studentů.“.

5. V čl. 40 odst. 6 poslední věta zní: „Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se zúčtují na rozpočet UP po jeho schválení.“.